

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

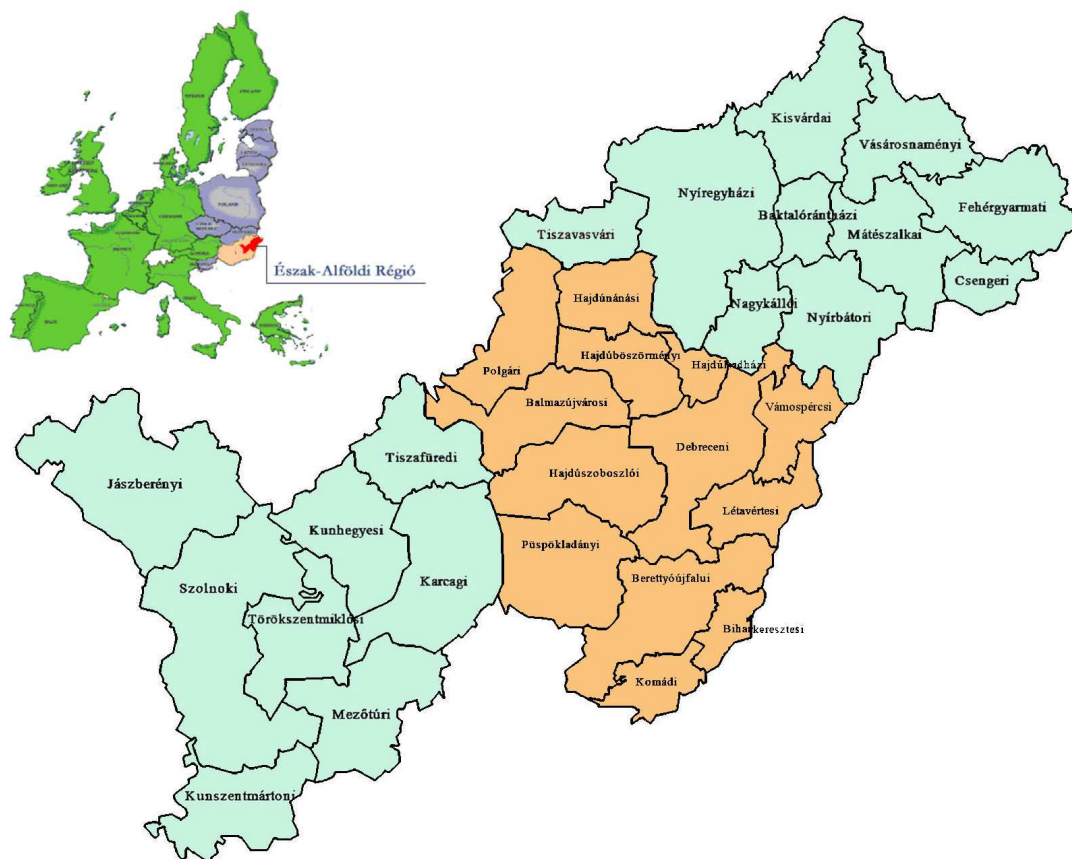
Munkaügyi Központja

RÖVIDTÁVÚ MUNKAERŐ-PIACI PROGNÓZIS

HAJDÚ-BIHAR MEGYE

2012. DECEMBER 31-IG

Debrecen, 2011. december

TARTALOMJEGYZÉK

I.	A Rövidtávú munkaerő-piaci prognózisfelmérés	2
1.1.	A prognózisfelmérés bemutatása, a felmérés mintájának jellemzése.....	2
1.2.	Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Országos.....	2
1.3.	Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Hajdú-Bihar Megyében.....	3
1.4.	Hajdú-Bihar Megye munkaerő-piaci jellemzői 2011. I-III negyedében az ÁFSZ adatai alapján.....	6
II.	A felmérés menete.....	8
2.1.	A részt vevő cégek létszámnagyság-kategóriák szerint (2010-2011.év).....	8
2.2.	Gazdálkodó szervezetek létszámnagyság-kategóriák szerint.....	9
2.3.	A minta összetétele és ágazati reprezentációja (2011. szeptember).....	9
III.	A foglalkoztatás alakulása a felmérésben részt vevőknél 2011. és 2012. években	10
3.1.	Létszámgazdálkodás 2011. évben.....	10
3.2.	Várható munkaerő-kereslet 2012. év végéig.....	12
3.3.	Tartósan betöltetlen álláshelyek, a létszámváltozással leginkább érintett foglalkozások	14
3.4.	Atipikus foglalkoztatás	17
3.5.	Külföldi állampolgárok a magyar munkaerőpiacon.....	19
3.6.	Pályakezdő fiatalok foglalkoztatása.....	20
3.7.	START program keretében történő foglalkoztatás	21
IV.	A megkérdezettek gazdasági tevékenységének tényadatai és a 2011. évi várakozások	22
4.1.	Kapacitás-kihasználtság	22
4.2.	Rendelésállomány	25
4.3.	A termelési volumen alakulása	26
4.4.	Beruházások.....	27
4.5.	A vállalkozások üzleti helyzete.....	28
V.	Összegzés	29
	MELLÉKLETEK.....	31
1.	számú melléklet.....	31
	FŐBB MUNKAERŐ-PIACI INFORMÁCIÓK 2011-2010. ÉV.....	31
2.	számú melléklet.....	32
	A NYILVÁNTARTOTT ÁLLÁSKERESŐK ÁTLAGLÉTSZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA	32
3.	számú melléklet.....	33
	A MUNKÁLTATÓK ÁLTAL TERVEZETT LÉTSZÁMNÖVELÉSEL, ILLETVE	
	LÉTSZÁMCSÖKKENTÉSEL ÉRINTETT FOGLALKOZÁSOK KÖRE 2012. ÉVRE.....	33

I. A Rövidtávú munkaerő-piaci prognózisfelmérés

1.1. A prognózisfelmérés bemutatása, a felmérés mintájának jellemzése

2011-ben szeptember-október hónapokban zajlott le a rövidtávú munkaerő-piaci prognózis felmérés, melyet a munkaügyi szervezet immár 6 éve a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáselemező Intézetével (GVI) közös kutatási program keretében végez.

Az országos szintű reprezentatív felmérés a versenyszféra gazdálkodó szervezeteire – a mikro-vállalkozásoktól kezdve a több száz főt foglalkoztató nagy cégekig – terjedt ki. A kirendeltségi kollégák és a kamara munkatársai 7 429 céget kerestek fel. A kérdések 2011. év tény- és várható adataira, valamint a következő évi várakozásokra terjedtek ki.

Az éves rendszerességgel lebonyolított prognózisfelmérések legfőbb célja a munkaügyi szervezet szempontjából a munkaerő-piacon zajló változások, a munkáltatók emberi erőforrással történő gazdálkodásának megismerése, emiatt a kérdőíven szereplő kérdések többsége erre irányul. E mellett természetesen kiterjed a bevont cégek gazdasági helyzetének, ezen belül a konjunkturális helyzet, a kapacitáskihasználtság, a termelési volumen, beruházások alakulására is, hiszen ezek együttes megismerése révén válik érthetővé a régió főbb munkaerő-piaci folyamatainak alakulása, a rövidtávon várható változások leírása, a foglalkoztatásban jelentkező tendenciák nyomon követése.

Az idej felméréshez ismét csak egy kérdőív készült, mely tovább finomodott, egyes kérdések kimaradtak vagy bővültek, de összességében még inkább érthetőbbek, pontosabbak lettek, kitöltésük részben a cégek által önállóan, részben a személyes interjúk révén történt. Egy kicsit bonyolította a helyzetet, hogy a munkáltatók nehezen szokták meg, hogy ne a 2003-as TEÁOR számok alapján, hanem az új 2008-as számokkal kell kitölteni az adatlapokat.

1.2. Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Országos¹

2011 eddig eltelt időszakának munkaügyi folyamatai némi javulást mutatnak. A válság mélypontját jelentő 2009 III. negyedévéhez képest 2011 azonos időszakában mintegy 70 ezerrel többen voltak foglalkoztatottként jelen a munkaerőpiacon, ami a 15–64 éves népesség esetében 56,4%-os foglalkoztatási rátát jelentett. Ez ugyan még mindig 0,9 százalékponttal alacsonyabb, mint a válságot közvetlenül megelőző 2008. III. negyedévi érték, viszont ugyanennyivel magasabb a 2009 azonos időszakánál, úgy, hogy a nevezőt jelentő 15–64 éves népesség létszáma időközben enyhén nőtt. (Ezen önmagában kedvező demográfiai elmozdulás nélkül a foglalkoztatási ráta növekedése kb. 1 százalékpontos lett volna.)

A foglalkoztatás éven belüli ciklikussága 2011-ben újra a válság előtti mintának felelt meg. A III. negyedévben, mely a ciklus csúcsát jelenti, a magyar munkaerőpiacon átlagosan 3856 ezren minősültek foglalkoztatottnak, 123 ezerrel többen, mint az év első negyedévében.

A némileg javuló foglalkoztatás mellett a munkanélküliek száma nem változott, míg a munkanélküliségi ráta 2011 III. negyedévére a foglalkoztatott létszám növekedésének eredményeként egy év alatt 0,2 százalékponttal csökkenve 10,7%-ra mérséklődött. (A magyar munkanélküliségi ráta éppen két évvel ezelőtt a 2009. július–szeptemberi időszakban lépte át hosszú idő óta először a lélektaninak tekinthető 10%-os küszöböt, s azóta folyamatosan e felett is maradt.) 2011 III. negyedévében a foglalkoztatottak 12%-a önálló, vagy társas

¹ Forrás: KSH Statisztikai tükör 2011. december 20

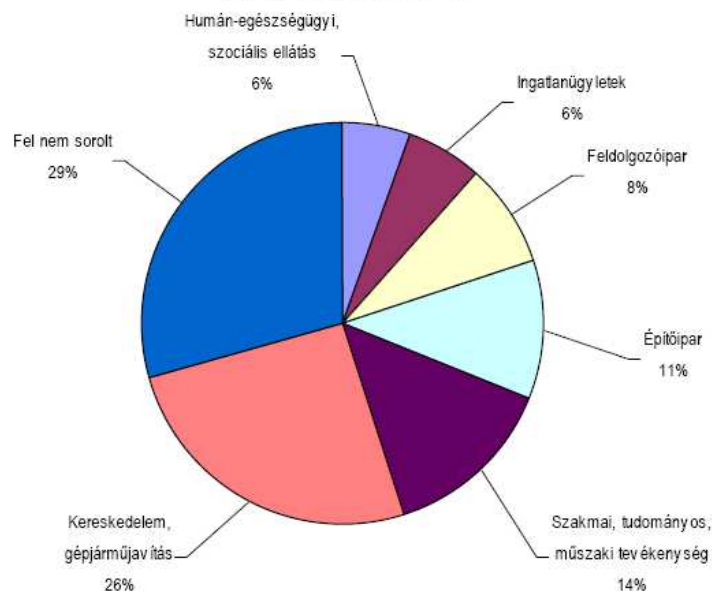
vállalkozás dolgozó tagja volt, beleértve a kisszámú, magát segítő családtagnak vallókat is. A foglalkoztatottak 6,7%-a részmunkaidőben, az alkalmazásban állók közel 10%-a határozott idejű szerződéssel dolgozott.

1.3. Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Hajdú-Bihar Megyében²

2011. szeptember 30-án Hajdú-Bihar megyei székhellyel 96 400 gazdasági szervezetet tartottak nyilván, 2,9%-kal többet, mint egy évvel korábban. E szervezetek 72%-a egyéni, 22%-a társas vállalkozásként szerepelt a gazdasági szervezetek regiszterében. A nonprofit szervezetek 6%-os, a költségvetési és társadalombiztosítási szervek pedig 1% alatti részarányt képviseltek. (2011. január 1-jétől a gazdasági szervezetek gazdasági forma szerinti besorolása a GFO'11 nomenklátúra alapján történik, így a 2011. évi gazdálkodási forma szerinti, előbbinél részletesebb struktúra és az egyes gazdálkodási formák száma a korábbi évek adataival korlátozottan hasonlítható össze.)

A megyében bejegyzett 69 000 egyéni vállalkozás mindössze 29%-a volt egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő vállalkozó (amely a 2010 végéig alkalmazott nomenklátúrában a vállalkozói igazolvánnyal rendelkezőknek felel meg). Az egyéni vállalkozások 56%-a a mezőgazdaságban koncentrált, és az ágazat szereplőinek túlnyomó többségét az őstermelők (mint adószámmal rendelkező magánszemélyek) adták. A munkavégzés jellege szerint az egyéni vállalkozók negytedede mellékfoglalkozásban, három-háromtizede pedig főfoglalkozásban, illetve nyugdíj mellett folytatta tevékenységét. A Hajdú-Bihar megyei székhellyel rendelkező 21 ezer társas vállalkozás 64%-át korlátolt felelősségű társaságként, 32%-át betéti társaságként, 1–1%-át részvénytársaságként, illetve szövetkezetként jegyezték, és 2%-ot képviselt a többi társas vállalkozási forma. Főtevékenységük alapján a társas vállalkozások háromnegyede valamely szolgáltatási ágban volt bejegyezve, azon belül 26%-uk a kereskedelem, gépjárműjavítás, 14%-uk a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén folytatta tevékenységét. A termelő ágak közül az építőipar és a feldolgozóipar képviselt nagyobb súlyt, amelyekbe a társas vállalkozások 11, illetve 8%-a tartozott.

A társas vállalkozások megoszlása főbb nemzetgazdasági ágak szerint a megyében, 2011. szeptember 30.

² Forrás: KSH Statisztikai tájékoztató Hajdú-Bihar megye 2011/3

Hajdú-Bihar megyében az ezer lakosra jutó vállalkozások száma (167) kissé meghaladta az országos átlagot (164), ami a jelentős számú egyéni vállalkozás jelenlétéből adódott. A megyében az egyéni vállalkozások elterjedtsége (128) ugyanis ötödével múlta felül az országosan jellemző szintet (106), miközben a társas vállalkozások ezer lakosra jutó száma (39) mindössze az átlagos (58) kétharmadát tette ki.

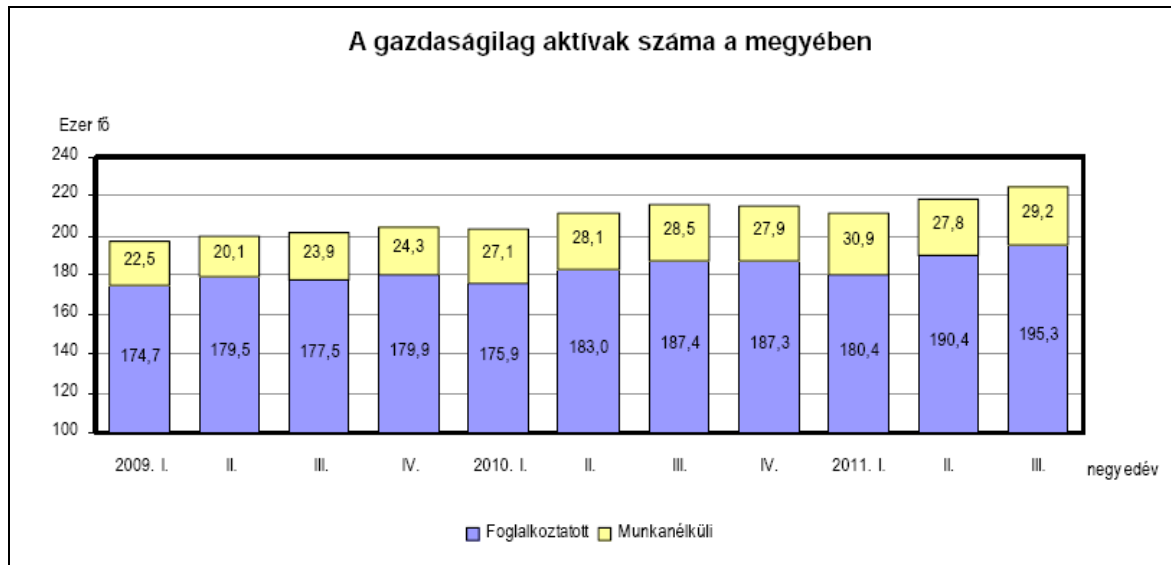
2011 I–III. negyedében a megfigyelt Hajdú-Bihar megyei székhelyű gazdasági szervezetek 94 milliárd forint értékű beruházást valósítottak meg, folyó áron számítva 22%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ezen belül a gépek, berendezések, járművek beszerzéséhez, létesítéséhez, felújításához kapcsolódó kiadások nominálisan 54%-kal növekedtek, az épületek és egyéb építmények beruházásai ugyanakkor 1,8%-kal mérséklődtek. Az egyéb célra (ültetvény, erdő, tenyésztés és igásállat, föld, telek stb. beszerzésére) fordított fejlesztési ráfordítások 23%-kal haladták meg a 2010. I–III. negyedévi szintet. Így anyagi-műszaki összetételét tekintve a beruházások 50%-át a gép- és berendezés beruházások jelentették, az épületek és egyéb építmények építése pedig 45%-os részarányt képviselt. (A beruházások fennmaradó 5%-át egyéb célra fordították.) A teljesítményérték legnagyobb szeletét (36%-át) adó feldolgozóipar beruházásai – az egy évvel korábbi jelentős visszaesést követően – több mint kétszeresére emelkedtek. A beruházások 14%-a a mezőgazdaságban összpontosult, ahol a jelentős gép- és berendezésberuházások hatására folyó áron 16%-kal többet fordítottak fejlesztésekre, mint az előző év azonos időszakában. A mezőgazdasághoz hasonló súlyú energiaiparban pedig szintén a jelentős gépbeszerzések hatására történt 4,7%-os növekedés. A szolgáltató ágak többségében a fejlesztések mérséklődése volt jellemző. Az oktatás beruházásainak teljesítményértéke 6,6%-kal csökkent ugyan az előző év azonos időszakának igen magas bázishoz képest, de a széles körű intézménybővítések, -felújítások következtében, továbbra is erre a területre összpontosult a beruházások 11%-a. Az investíciók 5%-át adó kereskedelem, gépjárműjavítás ágban 9,6%-kal, a kisebb súlyú szállítás, raktározás területén pedig 28%-kal estek vissza a fejlesztési ráfordítások. (Ez utóbbiban a magas bázis is szerepet játszott). Ugyanakkor háromnegyedével nőtt a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás beruházásainak teljesítményértéke, és növekedtek az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ág beruházásai is a 2011. I–III. negyedévi igen alacsony bázishoz képest.

A **mezőgazdaság** növénytermesztési ágazatának 2011. évi eredményei kedvezőbben alakultak az előző évinél. A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága tájékoztatása szerint november második felére a megyében szinte teljes egészében befejeződtek a betakarítási munkák. A legnagyobb területen, mintegy 112 ezer hektáron termelt kukorica aratása késlekedik még megközelítőleg 500–600 hektáron, a késői vetés miatt. Ennek egy kisebb részét nagy valószínűséggel betakarítatlanul hagyják, és így téli vadtáplálékul szolgálhat. A betakarított kukorica termésmennyisége területenként igen szélsőségesen alakult, így a megyei átlagos hozam 7 tonna/hektár körüli, amely ugyan kedvezőbb a 2010. évinél, de erős közepesnek értékelhető. Napraforgó 41 ezer hektáron termelt, és a 2,7 tonnás fajlagos termésmennyisége lényegesen több az előző évinél (1,8 tonna/hektár). A szója és a cukorrépa átlagos termésmennyisége (2,5, illetve 53,8 tonna hektáronként) valamelyest elmaradt az egy évvel korábbitól, ugyanakkor a burgonya 2011. évi átlagos hozama (32,7 tonna/hektár) jobb volt.

Foglalkoztatottság, munkanélküliség

A Központi Statisztikai Hivatal lakossági munkaerő-felmérése alapján 2011 III. negyedében a hajdú-bihari 15–74 éves népesség 54,4%-a, mintegy 225 ezer fő volt jelen a munkaerőpiacon foglalkoztatottként, vagy munkanélküliként. A megfigyelt időszakban a népesség aktivitási aránya 2 százalékponttal volt magasabb az előző év azonos időszakában mértnél. A gazdasági aktivitás fokozódásához mind a munkanélküliek mind a

foglalkoztatottak számának (2,4, illetve 4,2%-os) bővülése hozzájárult. A III. negyedévben átlagosan 195 ezer fő számított foglalkoztatottnak, amely alapján 47,3%-os foglalkoztatási ráta számítható. (Országosan a foglalkoztatási arány a megyeinél lényegesen magasabb, 50,3% volt).

Forrás: KSH Statisztikai tájékoztató 2011/3

2011 III. negyedévében a munkanélküliek száma (a foglalkoztatottakénál kisebb mértékben) 29,2 ezerre emelkedett, így a munkanélküliségi ráta valamelyest mérséklődött, és 13,0%-ot tett ki. (Országosan a gazdaságilag aktív népesség 10,7%-volt munkanélküli.)

Az **intézményi adatgyűjtés** alapján Hajdú-Bihar megyében 2011 I–III. negyedévében a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, létszámtól függetlenül a költségvetési és társadalombiztosítási intézményeknél, illetve a megfigyelt nonprofit szervezeteknél átlagosan mintegy 112 ezer fő állt alkalmazásban. Ezen belül 68 ezer főt a versenyszférában, 36 ezer főt pedig költségvetési szerveknél alkalmaztak. A versenyszférában dolgozók száma stagnált, a költségvetési szerveknél pedig 7,0%-kal kevesebben álltak alkalmazásban, mint 2010 I–III. negyedévében, ami elsősorban az átalakuló közfoglalkoztatási rendszer hatásának tulajdonítható. A létszám visszaesése többnyire a fizikai foglalkozásúakat érintette.

A vizsgált időszakban a megyében 16 ezer fő dolgozott részmunkaidőben. Számuk 2010. I–III. negyedévéhez képest 15%-kal bővült, így az alkalmazásban állók 15%-át – az előző év azonos időszakában mértnél nagyobb részét – tették ki.

Alkalmazásban állók a megyében, 2011. I–III. negyedév			
Állománycsoport	Összesen	ebből	
		versenyszféra	költségvetés
Fő			
Fizikai foglalkozású	62 724	47 286	11 084
Szellemi foglalkozású	49 191	21 078	24 893
Összesen	111 915	68 364	35 977
2010. I–III. negyedév=100,0			
Fizikai foglalkozású	95,8	99,4	82,8
Szellemi foglalkozású	100	101	98,3
Összesen	97,6	99,9	93,0

Forrás: KSH Statisztikai tájékoztató 2011/3

A foglalkoztatási helyzet más irányú megközelítéséhez a **Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat nyilvántartott álláskeresőkre** vonatkozó adatai nyújtanak információt. E szerint Hajdú-Bihar megyében 2011. szeptember végén mintegy 43 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, 1,8%-kal többet, mint egy évvel korábban. A regisztrált állományon belül 5100 fő számított pályakezdőnek, 5,1%-kal kevesebb, mint 2010 szeptember végén. Ugyanakkor az átlagosnál nagyobb ütemű (2,7%-os) növekedés jellemezte a nyilvántartott álláskereső nők számát, akik közel 22 ezer fővel a regisztráltak 50%-át tették ki.

Az álláskeresők kevesebb mint hattizede volt jogosult valamilyen típusú ellátásra: 6 ezer fő álláskeresési járadékban, további mintegy 2,8 ezer fő álláskeresési segélyben, illetve 16 ezer fő szociális ellátásban részesült. A járadékosok száma 8,8%-kal, a segélyezettek köre négytizedével csökkent, a szociális ellátásban részesülőké pedig 8,8%-kal bővült az egy évvel korábbihoz képest.

2011. szeptember végén 4160 munkahely várt kiközvetítésre, amely 3,6-szerese a 2010. szeptember végi állománynak, így egy álláshelyre 10 álláskereső jutott, 27-tel kevesebb, mint egy évvel korábban.

1.4. Hajdú-Bihar Megye munkaerő-piaci jellemzői 2011. I-III negyedében az ÁFSZ adatai alapján

Hajdú-Bihar megyében – 2011. I-IX. hónapjában – átlagosan 48330 fő álláskereső szerepelt a nyilvántartásokban. Számuk az előző év azonos időszakához képest 6,6 százalékkal (3 002 fővel) emelkedett. Az Észak-alföldi régióban is növekedés volt tapasztalható, ami 9,2%-nak felel meg, viszont országos szinten csak 1,6% volt a növekedés az előző évhez képest. Hajdú-Bihar Megyében a legnagyobb számban 545 fővel a debreceni kirendeltség és szolgáltató központ területén nőtt az álláskeresők száma, ami 3,1%-os növekedésnek felel meg, a legnagyobb százalékos (33,8%) növekedés a Komádi kirendeltség területén volt tapasztalható az előző év azonos időszakához képest.

A kirendeltségi létszámváltozások mértéke +0,1% és +33,8% között szóródott. Átlag feletti növekedés főként Biharkeresztes és Komádi ellátási területén következett be.

növekedés Régiós átlag alatt	0,1-6,5
növekedés Régiós átlag	6,6
növekedés Régiós átlag felett	7,5-12,8
növekedés Régiós átlag 2 szerese felett	31,8-33,8

Forrás: AFSZ adattárház

Évek óta jellemző az álláskeresők között a férfiak nagyobb aránya. Megyei szinten a 25161 férfi 52,1 százalékot képviselt az összes nyilvántartotton belül, létszámuk 2010. első kilenc hónapjának átlagánál 0,9%-kal kevesebb. Ugyanezen időszak alatt a nők átlagléttszáma 0,9%-kal nőtt, így ez év I-IX. hónapjában 23170 nő keresett állást. A férfiak átlagléttszáma 2011.évben csak két kirendeltségen csökkent minimálisan Debrecenben 12 fővel és Létavértesen 6 fővel. A nők száma az előző év azonos időszakához képest minden kirendeltségem emelkedést mutat. Biharkeresztesen nőtt a legnagyobb százalékban 34,6%-kal, míg a legnagyobb létszámnövekedés 557 fővel Debrecenben következett be. A megyében a nők száma 2010. év azonos időszakához képest 8,7%-kal nőtt, amit 1857 fő beáramlása idézett elő.

Az Észak-alföldi régióban 2011. év 1-9 havi átlagában a férfiak aránya 52,45%, számuk 74789 fő, míg az országos átlag 51,4%-ot tesz ki és 307292 főt jelent. Országos szinten 0,9%-os csökkenés következett be a férfiak arányában 2010. évhez képest, míg a nőknél 4,5%-os növekedés volt.

Az iskolai végzettség tekintetében a legfeljebb általános iskolát végzettek 20,5 ezres átlagléttszáma az álláskeresőkön belül 50,4%-ot jelentett 2011. első kilenc hónapjában. Gimnáziumi végzettséggel 4813 fő (11,8%), felsőfokúval pedig 2356 fő (5,8%) rendelkezett. Az álláskeresőkön belüli megoszlás esetében az alapfokú végzettségük aránya 9,2%-kal nőtt, a gimnáziumot végzetteké tizenegy százalékkal nőtt, a diplomásoké pedig 15,4 százalékkal emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Ez a tendencia megfigyelhető az Észak-alföldi régióban és országos szinten is. A gimnáziumot végzettek esetében a régióban 14,7%-os, az országban 6%-os volt a növekedés.

A legnagyobb létszámbeli változás a legfeljebb 8 általánost végzettek körében a debreceni kirendeltség területén következett be. A 253 fő belépése 4,9%-os növekedésnek felel meg, ami alatta marad a megyei 9,2%-os átlagnak. A megyei átlag felett hét kirendeltségen növekedett ezen rétegek aránya, a legnagyobb %-ban Biharkeresztesen 43%-kal, amit 218 fő megjelenése okozott. (Komádi 29,4%, Hajdúhadház 17,7%, Berettyóújfalu 12%, Balmazújváros 11,9%, Hajdúböszörmény 11,1% és Vámospercs 9,9%). Ugyanakkor a Létavértesi kirendeltség területén minimális 2 fős csökkenés volt tapasztalható az előző évhez képest.

A nyilvántartott pályakezdők számának és arányának változása már vegyes képet mutat. A megyei átlagos növekedés 2010. év 1-9 hónapjához képest mindössze 0,9% és 45 főt jelent. A kirendeltségek közül a legnagyobb számú és arányú csökkenés 31 fővel Hajdúhadházon következett be, ami 11,8%-ot jelent. Kevesebb lett a pályakezdők aránya még Biharkeresztesen 0,9%-kal, Püspökladányban 1,3%-kal, Hajdúböszörményben 2,1%-kal, Berettyóújfaluban 2,8%-kal, Polgáron 8,7%-kal és Hajdúhadházon 9,4%-kal. Hat kirendeltségen a pályakezdők aránya emelkedet közülük a legnagyobb százalékban 18,3%-kal Komádiban, amit 21 fő beáramlása idézett elő. A nyilvántartott pályakezdők száma és aránya az Észak-alföldi régióban és Országosan is növekedést mutatott a vizsgált időszakban, az előbbinél 2,3%-os, 353 fős, Országosan 952 fős 1,8%-os növekedés volt tapasztalható.

A korcsoportok szerinti összetételt vizsgálva jelentős változás az előző évhez képest nem történt. 2011. első kilenc hónapjának átlagában a 25 év alattiak megyei átlaga 5,8%-kal emelkedett. Két kirendeltséget kivéve mindenhol növekedés volt tapasztalható. Hajdúnánáson 5,3%.kal, 24 fővel, míg Létavértesen 4,4%-kal 21 fővel volt kevesebb a létszámuk, mint az előző év azonos időszakában. A 11 növekedést mutató kirendeltség közül nagyon jelentős 305-ot meghaladóan Komádiban 36%-kal, 78 fővel és Biharkeresztesen 31%-kal 55 fővel nőtt a 25 év alattiak aránya és száma. Az Észak-alföldi régióban 8%-os, Országosan 1,2%-os növekedés volt.

Az 50 év felettek száma Hajdú-Bihar Megyében 1245 fővel volt magasabb, mint az előző év 1-9 hónapjában, ami 15%-os növekedésnek felel meg. A 13 kirendeltség mindegyikén nőtt a számuk. A megyei átlagot meghaladóan hét kirendeltségen volt nagyobb növekedés. Komádiban és Biharkeresztesen a megyei átlag kétszeresét is meghaladóan növekedett az ötven éven felüliek aránya a nyilvántartásban, Komádiban 39,3%-kal (82 fő), Biharkeresztesen 34,5%-kal (64 fő). A megyei átlag alatt a legkisebb mértékben Létavértesen nőtt az arányuk 5,2%-kal ami 17 főt jelent. A legnagyobb számban 394 fővel a Debreceni Kirendeltség területén emelkedett az 50 év felettek száma, ami 12,5%-os növekedésnek felel meg. Az Észak-alföldi régióban 18,5%-os, ezen belül Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében 23,6%-os növekedés volt, amíg Országosan 7,6%-kal volt több ezen korosztályból a nyilvántartásban.

II. A felmérés menete

Az adatfelvétel során minden régiónak ugyanannyi vállalatot kellett megkeresnie, mint az előző évben, ugyanakkor a belső arányok – a népgazdasági ágat és a létszámnagyság-kategóriát tekintve – módosultak az ipar és a 250 főnél nagyobb vállalkozások javára. A cél az volt, hogy minél több nagy vállalt szerepeljen a felmérésben. Amennyiben nem sikerült az adott régióban minden szóba jöhető nagy céget felkérni a felmérésben való részvételre, úgy arra kellett törekedni, hogy helyettük lehetőség szerint ugyanazon népgazdasági ágba, egy létszám-kategóriával alacsonyabb – 50-249 fő közötti – csoportba tartozó kerüljön a helyébe. Az országosan vizsgálatba bevont vállalkozásoknak 12%-a az Észak-alföldi régióból került ki.

A GVI munkatársai idén is a 10 fő alatti létszámmal rendelkezőket keresték fel, míg a kirendeltségi kollégák az ettől nagyobb létszámú vállalkozásokat.

Miután a prognózis felmérés már évek óta zajlik, kialakult egy törzsállomány, vagyis azon cégek köre, akik rendszeres résztvevői az adatfelvételnek. Ez képezte az alapját a mostani felmérésnek is. Azonban a gazdasági válság még mindig érezhető hatásai, valamint egyéb okok következtében az egy évvel korábbi felmérésben részt vevőknek 94 százalékát sikerült bevonni, ennyien vállalták, hogy kitöltik a kérdőívet, illetve válaszolnak a kérdezőbiztosok kérdéseire. A kiesők helyére viszonylag könnyen sikerült újakat bevonni.

A versenyszféra munkáltatói közül a kirendeltségi munkatársak 221-nél végezték el a kérdőíves felmérést, míg a GVI munkatársai további 106 vállalkozást kerestek fel, így összességében a régióban 327 gazdálkodó szervezet kérdőívei kerültek feldolgozásra.

A mintában szereplő cégek közül a 9 fő és annál kevesebb közötti létszámmal rendelkezők voltak a legtöbben, arányuk elérte a 32,4%-ot. Az ezt követő 10-49 fő közötti kategóriába tartozók aránya 31,8%, míg az 50-249 fő közötti kategóriába tartozók hányada 30,6%-ot jelentett.

2.1. A részt vevő cégek létszámnagyság-kategóriák szerint (2010-2011.év)

Létszámnagyság-kategória	Cégszám (db)	
	2010. év	2011. év
9 fő és ennél kevesebb	104	106
10-49 fő	117	104
50-249 fő	100	100
250-999 fő	21	14
1000 fő és felette	3	3
Összesen	345	327

A KSH 2011-re vonatkozó adatai szerint az Hajdú-Bihar Megyében 73056 olyan regisztrált gazdasági szervezet volt, melyeknek ismertek voltak a létszámadatai. Ezeket összehasonlítva a prognózisban szereplők adataival megállapítható, hogy összességében még a fél százalékot sem érte (0,36%) el a felkeresett vállalkozások aránya, részleteiben viszont jelentősebb hányadban voltak jelen a nagyobb alkalmazotti létszámmal rendelkezők.

2.2. Gazdálkodó szervezetek létszámnagyság-kategóriák szerint

Megnevezés	Létszámnagyság-kategória				Összesen
	1-9	10-49	50-249	250 felett	
Regisztrált gazdasági szervezetek*	70 903	1 641	451	51	73 046
Prognózisban részt vevők	106	104	100	17	327
Reprezentáció aránya (%)	0,1	6,3	22,2	33,3	0,4

* KSH, 2011. év (0 és ismeretlen létszámúak nélkül)

Az Észak-alföldi régióra és így Hajdú-Bihar megyére is jellemző a mikro és kisvállalkozások túlsúlya. A mintában –ahogy a táblázatból is látszik - főként a kisebb létszámú vállalkozások szerepelnek, reprezentációs szintjük azonban még így jóval elmarad a nagyobb cégekétől.

A 2011. őszi prognózis felméréskor az alkalmazásban állók száma szeptember hónapban a KSH felmérése alapján meghaladta a 96 ezret, miközben a megkérdezett cégeknél a létszám 25690 fő volt, így az átlagos reprezentációs szint 26,6%-ot ért el.

2.3. A minta összetétele és ágazati reprezentációja (2011. szeptember)

Gazdasági ág		Alkalmazásban állók*		Mintába került cégeknél alkalmazottak		Reprezentáció aránya (%)
		száma (fő)	aránya (%)	száma (fő)	aránya (%)	
A	Mezőgazdaság	6 973	7,2	2 903	11,3	41,6
C	Feldolgozóipar	26 035	27,0	13 777	53,6	52,9
D	Vill. energia-, gáz-, gőz-, víz	3 856	4,0	882	3,4	22,9
F	Építőipar	5 025	5,2	1 032	4	20,5
G	Kereskedelem, javítás	11 026	11,4	2 579	10	23,4
H	Szállítás, raktározás	3 763	3,9	1 239	4,8	32,9
I	Szállás, vendéglátás	2 862	3,0	971	3,8	33,9
K	Pénzügyi tevékenység	590	0,6	127	0,5	21,5
L,M,N	Ingtatlanügyletek	5 163	5,4	1 494	5,8	28,9
Egyéb ágak együtt		31 147	32,3	686	1,5	2,2
Mindösszesen		96 440	100,0	25 690	100	26,6

*/ Forrás: KSH intézményi adatok, 2011. III. negyedév

A megyében meghatározó szerepe van a feldolgozóiparnak, ezt jelzi a foglalkoztatottak magas száma is. Megközelítőleg az alkalmazottak 27 százaléka ebben a népgazdasági ágban kerül foglalkoztatásra. A mintában az ágazat túlreprezentáltsága figyelhető meg a KSH adataihoz képest. Másik jelentős súllyal bíró ágazat a kereskedelem. A foglalkoztatottak több mint 11%-a e területen dolgozik, de ettől még nagyobb arányt képviselnek a felmérésben szereplők.

A külföldi befektetők körében a térség nem tekinthető vonzó célpontnak. Az idetelepült cégeknél a külföldi részesedés aránya a többségnél döntő hányadú. A 17 vállalkozásból 15-nél 75 százalék feletti a külföldi tulajdon mértéke, ebből 13-nak 100%-ban külföldi tulajdonosa van.

A megyében külföldi tulajdonossal rendelkező cégek elsődlegesen a feldolgozóiparban (14 vállalkozás) találhatók, ezen belül is kiemelkedik a műanyag-, a gép-, a villamos berendezés és a gumi műanyag termékek gyártása 4-4 vállalkozással. A vállalkozások (10 cég) legtöbbször 50-249 fő közötti dolgozói létszámmal működik. Feleannyian vannak a 250 és 1 000 főt alkalmazók (5 cég), ennél több alkalmazottja csak 1 vállalkozásnak van.

III. A foglalkoztatás alakulása a felmérésben részt vevőknél 2011. és 2012. években³

3.1. Létszámgazdálkodás 2011. évben

A munkaügyi szervezet számára a legfontosabb információkat a munkaadóktól kapott létszámgazdálkodással összefüggő adatok jelentik, megismerésük révén válik lehetővé ugyanis a munkaerőpiacon zajló változások megértése, nyomon követése, illetve előrejelzése. Éppen ezért a rövid-távú munkaerő-piaci prognózis állandó és központi elemét e témára irányuló kérdések képezik minden évben.

A munkáltatók arról nyilatkoznak, hogyan alakul cégüknél a foglalkoztatottak létszáma, terveznek-e létszámcsökkentést, illetve létszámfelvételt, milyen nagyságrendben, milyen munkakörökben.

A megkeresett gazdasági szervezetek *statisztikai állományi létszáma 2011. szeptember elején 3,5%-kal volt magasabb, mint 2010. december 31-én*. A 25690 fő munkavállaló 86%-a teljes munkaidős foglalkoztatott volt, csak kevéssel (+0,6%-pontosan) több, mint az előző év december végén. A nem teljes munkaidőben dolgozók létszáma lényegében nem változott. A 2011. szeptemberi 3589 fős létszám csupán 27 fővel volt kevesebb a 2010. december végénél. Ugyanezen időpontokat figyelembe véve viszont jelentősen, 50,2%-kal emelkedett (2093 főről 3143 főre) a határozott időre szóló munkaszerződéssel rendelkezők száma.

A 2011. évi felmérésben a kölcsönzött munkavállalók alkalmazásának növekedése folytatódott az előző évi tendencia folytatásaként. Míg 2010. évben Hajdú-Bihar megyében 720 főt kölcsönöztek a munkáltatók, addig 2011. évben már 201 fővel többet, így a növekedés majdnem 28%-ra tehető (27,9%). 2011. szeptember 1-jén 1016 főt nyugdíjasként foglalkoztattak, ami 2,21%-kal alacsonyabb létszám, mint az előző év végén volt.

³ Forrás: A 2011. évi felmérés alapján készült adatbázis

A statisztikai állományi létszámon belül az alkalmazottak 76,6%-a fizikai, 23,3%-a szellemi foglalkozású munkakört töltött be. Érdekeséggé válhat, hogy mindkét vizsgált időszakban ugyanezen arányok tapasztalhatóak. Annak ellenére, hogy a 2011. évi vizsgált időszakban 3,48%-kal nőtt az állományi létszám 2010. évhez képest.

A vizsgált időszakban két kategóriát kivéve (1-9, és 10-49 főt foglalkoztatót) a vállalkozásnál magasabban alakult a statisztikai állományi létszám. A 250 főnél kevesebbet, de 50 főnél többet foglalkoztatóknál 6,9%-kal, a nagyobbaknál közel 2,2%-kal. A 250-999 fő közöttiek átlagosan majdnem 154 fővel, az 50-249 fővel működők közel 685 fővel foglalkoztattak többet szeptemberben, mint az előző év decemberében. Ugyanakkor az 1-9 főt foglalkoztatóknál 70 fővel kevesebbet, míg a 10-49 főt foglalkoztató cégeknél 4 fővel kevesebbet foglalkoztatnak 2011. évben.

A megkérdezettek statisztikai állományi létszámát népgazdasági áganként vizsgálva megállapítható, hogy összességében 4%-os növekedés volt tapasztalható 2010. évhez képest. A legnagyobb létszámváltozás a feldolgozóiparban történt. Ezen belül jelentősebb és pozitív irányú a gyógyszer- (196 fő), a textil- (158 fő), a fémfeldolgozási termék- (63 fő) és a dohánytermék gyártásánál (50 fő).

A kiadói, nyomdai, egyéb sokszorosítási tevékenység- (50 fő), a gép, berendezés- (45 fő), a ruházati termék- (26 fő), illetve a villamos berendezés gyártásánál (22 fő) azonban 2010. évhez képest kevesebb munkaerőre volt szükség.

Az egyéb közösségi, személyi szolgáltatással foglalkozó cégeknél 13,1%-kal (+64 fő), az építőipari vállalkozásoknál 38,8%-kal haladta meg a szeptemberi eleji létszám a kilenc hónappal korábbit.

A mezőgazdaságban is nőtt a dolgozók átlagléttszáma, de az nem érte el a 3%-ot (62 fő). A pénzügyi közvetítéssel (+36 fő) és a szállítás, raktározás, posta, távközléssel (-41 fő) foglalkozók körében minimális létszámmozgás történt, az oktatás és az egészségügyi szolgáltatással foglalkozó cégek statisztikai állományi létszáma ugyanakkor stagnált.

A megkérdezett cégvezetők mindegyike tudott válaszolni a létszámmozgások irányára vonatkozó kérdésre, ám tervvel a felmérés időpontjában még csak 66,4 százalékuk rendelkezett. Közülük létszámkiáramlást 181-an, létszámfelvételt 182-en terveztek, 146 vezető viszont elképzelhetőnek tartotta, hogy mindkettőre sor kerül.

A 2011. évi létszámmozgások létszámvonzata

Népgazdasági ág	Létszámkiáramlás	Létszámfelvétel	Egyenleg
	fő		
Mezőgazdaság, vad-, és erdő-gazdálkodás	426	418	-8
Feldolgozóipar	1 806	2 144	338
Villamos energia-, gáz-, gőz-, és vízellátás	74	81	7
Építőipar	183	252	69
Kereskedelem, javítás	418	417	-1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	108	73	-35
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	85	82	-3
Pénzügyi közvetítés	21	15	-6
Ingtatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	285	249	-36
Egyéb ágak	151	151	0
Összesen	3 557	3 882	325

Forrás: 2011. évi felmérés adatbázisa

A létszámváltoztatást tervező cégeknél az év folyamán lezajlott és még várható létszámmozgásokat tekintve csak a **létszámfelvételben 3904 fő lehet érintett**, nagyobb részben az 50 főnél több alkalmazottal működőknél. A magasabb létszámcsökkenés is ehhez a munkáltatói körhöz köthető, összességében **1535 fő munkaviszonya szűnt/szűnik meg 2011-ben**.

3.2. Várható munkaerő-kereslet 2012. év végéig

A statisztikai állományi létszámban 2012-ben további növekedés várható, bár nem olyan nagyságrendű, mint amilyen 2010. és 2011. között volt. A vállalkozások vezetői által megadott adatok összesítése szerint 2012. szeptember 1-jén 10073 dolgozójuk lesz. Ez csak 189 fővel több az egy évvel korábbi – a felmérés időpontjában már tény – adatnál.

A feldolgozóipar továbbra is az első helyen áll a létszámnövekedést tekintve. Míg 2011-ben a textilgyártást végző cégeknél 188 fős növekedés volt, addig 2012. évben már stagnálás figyelhető meg 2-2 fő elbocsátására és felvételére látnak lehetőséget a megkérdezett cégek vezetői. Ezen kívül a gyógyszergyártás területén mindkét vizsgált évben a statisztikai állományi létszám 2172 főre tesz ki a cégek vezetői miközben a 2011. évi létszámmozgás egyenlege 148 fő, addig a 2012. évre prognosztizált létszámváltozás 230 fő, amit egy 300 fős létszámfelvétel tervezése okozza majd. A kiadói, nyomdai, egyéb sokszorosítási tevékenységet végzőknél 2012. évben 48 fős létszámcsökkenésre számítanak, míg a 2011. évben csak 33 fővel számoltak kevesebb létszámmal. A papír, papírtermékek gyártásánál 2011. évben a létszámváltozás egyenlege -61 fő volt, addig a 2012. évi tervekben a megkérdezett cégek nem terveznek létszámleépítést.

A mezőgazdaságban mindkét időszakra vonatkozóan 33-33 cég adott választ. A létszámmozgás tekintetében 2011. évre 27 cég, míg 2012. évre 16 cég adott jelzést. A jövő évre vonatkozóan a létszámmozgások egyenlege 0 fő az idei -8 fővel szemben, viszont a választ adó 33 cégnek a statisztikai létszáma 24,2%-kal csökken 2010. 12. 31-hez képest, így várhatóan a becsült statisztikai állományi létszám 2011.12.31-én 1854 fő lesz.

A statisztikai állományi létszám 2011-re tervezett változásának iránya szerint a cégek 44,3%-a gondolta úgy hogy változatlan létszámmal alkalmaz, míg a 27,2%-uk létszámcsökkenéssel, addig a 28,4%-uk létszámnövekedéssel számolt. 2012. évre vonatkozóan a megkérdezett munkáltatók közül mindösszesen 30-an azaz a 9,5% mondta azt, hogy létszámleépítést tervez. A létszámnövekedést prognosztizálók aránya is csak 14,7%- volt. Tehát a cégek jelentős száma 2012. évre vonatkozóan nem tervez a létszámokon változtatást, így arányuk az összes munkáltató között 76,1%.

Létszámnövelést 48 cég jelzett, összesen 714 fő felvételére látnak lehetőséget 2012-ben. A prognosztizált növekedés több 85 százaléka várhatóan az 50 fő feletti munkavállalói létszámmal rendelkezőknél realizálódik majd. A legtöbb munkavállaló felvételére a feldolgozóiparban (593 fő) ezen belül a gyógyszergyártásban (230 fő), a gépgyártásban (75 fő), a textilgyártásban (70 fő), fémalapanyag gyártásában (61 fő) felvételére lehet számítani. A többi ágazatban a várható létszámnövekedés sehol sem éri el a 30 főt. Az építőiparban 28 fős, a kereskedelemben és az ingatlanügyekben egyaránt 27-27 fő felvételét prognosztizálták 2012. évre

Létszámcsökkentést a válaszolók 9,2%-a kíván végrehajtani **2012-ben**. A **30 gazdálkodó szervezet 214 fő elbocsátását tervezi**. Ennek nagyobb hányada várhatóan a kereskedelem, javítás területéről (-65 fő) és a feldolgozóipar (-58 fő) területén realizálódik majd. A

feldolgozóiparban a legnagyobb arányban 84,5%-ban a kiadói, nyomdai, egyéb sokszorosítási tevékenységet végzők köréből kerülnek ki a leépített munkavállalók. A cégek közül a legnagyobb arányban az 50-249 fő közötti foglalkoztatóknál kell számítani létszámcsökkentésre, arányuk a többi cégforma között eléri az 50%-ot, ugyanakkor a 10-49 főt alkalmazók köréből is jelentős arányt (30%-ot) képviselnek azon cégek akik leépítést terveznek 2012. évben.

A 2012. évi létszám-mozgásokra vonatkozó kérdésre szinte minden megkeresett cég válaszolt. Ebből egyértelműen kiderült, hogy 2012. év vonatkozásában mindössze 110-nél lesz valamilyen irányú változás a munkavállalóknál. Ez csupán majdnem a fele a 2011. évinek, amikor 217 cégnél jeleztek létszámmozgást. Létszámkiáramlást 73, létszámfelvételt 92 vállalkozásnál terveznek. Mindkét irányú létszámmozgásról 55 vállalkozásnál nyilatkoztak.

A 2012-ben várható létszámmozgások

Népgazdasági ág	Létszámkiáramlás	Létszámfelvétel	Egyenleg
	fő		
Mezőgazdaság, vad-, és erdő-gazdálkodás	148	148	0
Feldolgozóipar	357	557	200
Villamos energia-, gáz-, gőz-, és vízellátás	123	109	-14
Építőipar	121	131	10
Kereskedelem, javítás	256	250	-6
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	30	30	0
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	38	38	0
Pénzügyi közvetítés	0	0	0
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	32	31	-1
Egyéb ágak	152	152	0
Összesen	1 257	1 446	189

A 2012. évi létszámmozgások egyenlege várhatóan ugyancsak pozitív lesz – hasonlóan a 2011. évihez –, ami sajnos jelentősen mintegy 58,2%-kal lesz kevesebb, mint egy évvel korábban volt, amikor is az egyenleg 325 fő volt.

A létszámfelvételben érintett 1446 fő elsősorban a feldolgozóiparban (557 fő) található munkát. E mögött lényeges nagyságrenddel lemaradva a kereskedelem (250 fő) és az egyéb ágak (152 fő) következnek.

A felmérés időpontjában az 50-249 főnyi munkavállalóval rendelkezők gondolták úgy legnagyobb számban, hogy további bővítést hajtanak végre. Ha azonban a felvett létszámot és az őket alkalmazó cégek számát viszonyítjuk egymáshoz, akkor a „legnagyobbak” rendelkeznek a legjobb mutatókkal, vagyis az 1 000 fő felettiek átlagosan 90 fő, a 250-999 fősek 15 fő felvételét tervezik. A kisebb létszámmal rendelkezők hiába vannak többen, éppen ebből adódóan átlagosan kevesebb az általuk tervezett létszámfelvétel nagysága.

Általános megállapítás, illetve sok éves tapasztalat, hogy a munkaerőpiacon a szakképzettséggel rendelkező munkavállalók vannak kedvezőbb helyzetben. Egyrészt nagyobb az elhelyezkedési esélyük, másrészt szakmai tudásuk birtokában kedvezőbb

pozíciókat tölthetnek be, mint szakképzetlen társaik. Ezen az évek óta tapasztalható helyzeten a válság sem változtatott.

A **szakképzett fizikai munkások** létszámában **2012-ben várható 424 fős csökkenést ellensúlyozza, hogy 824 fő munkájára ugyanakkor igényt is tartanak** a vállalkozások. Munkaviszonyuk megszűnésére elsősorban a közepes létszámú cégeknél dolgozók számíthatnak, de ugyanebben a körben jelentkezik nagyobb igény is a több szakmunkásra. A csökkentésben érintettek közül a legtöbbször a kereskedelem, javításban (101 fő), és még a feldolgozóiparban (99 fő), azon belül a gyógyszergyártás (30 fő) területén és az élelmiszer gyártása területén (15 fő) szűnik meg a munkaviszonya. Nagyobb volumenű felvételre a feldolgozóiparban (485 fő) nyílik lehetőség, ezen belül a legnagyobb számban 200 fővel a gyógyszergyártásban, de 50 fő fölött van még a berendezés, gépgyártás területe is. Szintén 50 fő feletti létszámfelvételt várnak még a kereskedelem, javításban (96 fő), a mezőgazdaság, vad, erdő, halgazdálkodásban (66 fő) és a villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás területén működő cégeknél.

Az elbocsátásra kerülő **szakképzettséggel nem rendelkezők az összes fizikai alkalmazottak közel 64,3%-át (764 fő) teszik ki**, de ennél többen – **várhatóan 778 fő** – bízhat abban, hogy 2012-ben **sikerül elhelyezkednie**. A legtöbb szakképzetlen munkavállalót a kereskedelem, javításban (183 fő), az egyéb közösségi, személyi szolgáltatásban (125 fő). és az élelmiszer gyártásban (115 fő) érintett cégek bocsátják el, míg a felvételnél szintén ezeknél a cégcsoportoknál várható a legtöbb új felvétel, tehát a kereskedelem, javításban (176 fő), az egyéb közösségi, személyi szolgáltatásban (134 fő). és az élelmiszer gyártásban (115 fő) érintett cégek élelmiszeripar (503 fő).

A **szellemi foglalkozásúakat** sokkal kisebb mértékben érintik az egyes létszámmozgások, ezt természetesen nagymértékben befolyásolja egy-egy vállalkozás tevékenységi köre, munkavállalóinak összetétele is. A cégeknek kevéssel több, mint 4,6 százalékánál (15 cég) merült fel annak a lehetősége, hogy szellemi munkakört betöltő munkatársuktól megváljanak, miközben 17-nél ennek pont ellenkezőjéről születhet döntés. Várhatóan 144 közép vagy felsőfokú szellemi végzettségű munkájára nem tartanak igényt, ugyanakkor csak 49 felvételét tervezik. Elsősorban az ingatlanügyletekkel és a kereskedelemmel foglalkozók köréből (17 fő). A munkaerő-piaci esélyük a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknek nagyobb, mert közülük kevesebbet (71 fő) küldenek el munkahelyéről, ami az összes leépítésre kerülő munkavállalónak a 3,9%. Az új munkakörök elnyerésére ugyanakkor 8,6 százalékuknak lesz esélye, így a 161 fő felsőfokú végzettségű nagyobb eséllyel indul, mint az alacsonyabb képzettségűek.

3.3. Tartósan betöltetlen álláshelyek, a létszámváltozással leginkább érintett foglalkozások

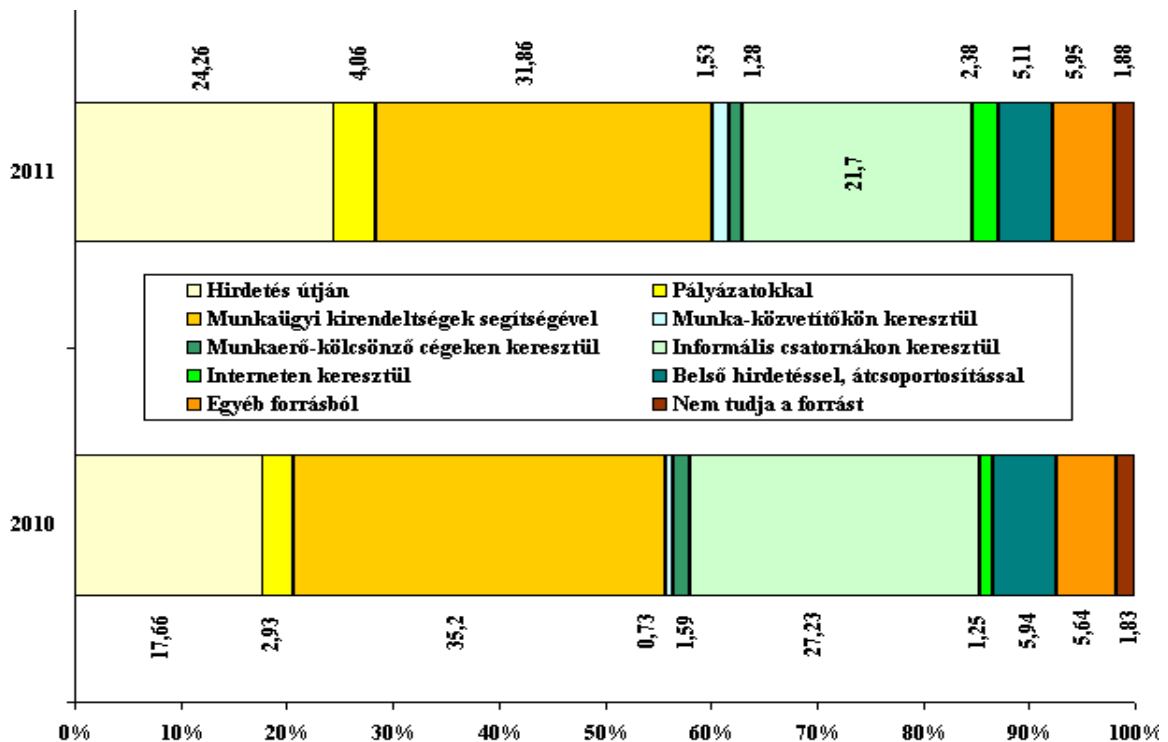
A válság hatására jó néhány cég termelésének visszafogására kényszerült, ebből adódóan több-kevesebb munkavállalójától is meg kellett válnia. Mindezek ellenére adódik/adódhat olyan terület, ahol átmeneti vagy tartósan munkaerőigény/hiány jelentkezik, a különbség legfeljebb annyi, hogy a mostani időszakban ez kisebb létszámot jelent, mint a válságot megelőző években.

A vállalkozások több forrásból elégítik ki munkaerőigényüket, melyek eltérő fajsúllyal jelennek meg. A már évek óta zajló felmérések alapján elmondható, hogy az egyes források

aránya évről-évre nagyjából hasonló. Ezt jól szemléltetik a 2010. és 2011. őszi felmérés adatai is.

A cégek többsége a munkaügyi kirendeltség segítségével tölti fel üres álláshelyeit, igaz 2011. évre bő 3%-kal visszaesett a munkaügyi kirendeltségek szerepe, viszont a hirdetés útján történő munkaerő keresés 6,6%-kal növekedett. Az informális csatornákon keresztül történő álláshely betöltése is csökkent, ami 5,5%-os csökkenésnek felel meg. Ettől függetlenül ebben a felmérési időszakban is az üres álláshelyeket elsődlegesen a munkaügyi kirendeltség segítségével töltik be.

*Az álláshelyek betöltésének módjai
2010-2011. évi prognózis*

A vállalkozások, előbbieknél kisebb arányban oldják meg saját embereikkel belső hirdetések, átcsoportosítások révén az üres munkakörök feltöltését, és közel ilyen mértékben vesznek igénybe egyéb forrásokat. Az üres álláshelyek pályázatok révén történő betöltése elhanyagolhatóan kevés volt az előző évi elemzéskor, viszont mára 38,6%-kal nőtt, de még mindig kétszerese, mint a munkaerő közvetítők, és -kölcsönzők kínálta szolgáltatás révén.

Tartósan betöltetlen álláshelyet a cégek igen kis hányada, mindössze 6,9%-a jelzett, nagy részüknek nem volt ilyen jellegű problémája. A 14 cégnél 10 munkakört nem tudtak/tudnak hosszabb ideje betölteni. Ez az aránylag „kedvező” helyzet minden bizonnyal még a válság hatásaként visszaesett keresletnek, a beszűkült pénzügyi lehetőségeknek és az ennek következtében visszafogott termelésnek köszönhető. A korábbi – a válság éveit megelőző – évek felmérések alkalmával ugyanis előfordult, hogy egyes munkakörökre külön-külön is 100-200 fős igénye jelentkezett egy-egy vállalkozásnak.

A munkaerőhiány változatlanul inkább a fizikai munkaköröket érinti. Az álláshelyek közül 91,2%-ban ezeket nem tudták huzamosabb ideje betölteni. Közülük is a szakképzett fizikai foglalkozásúakat keresik szinte 100%-ban (csupán 3 fő nem szakképzett fizikait keresnek a 177 főből). Tartósan betöltetlen álláshelyekkel legtöbbször a 50-249 főt foglalkoztató szektorba tartozó cégek rendelkeztek, az ágazatokat illetően a feldolgozó iparban (189 fő) hiányzik, ezen belül a textilgyártás területéről 100 fő, a papír-, papírtermék gyártásának területéről (30 fő) hiányzik. A szellemi felsőfokú végzettségűektől hiányzó 15 főből szintén a feldolgozóiparba, azon belül a gyógyszergyártás területére várnak 11 főt

A 2011. évi adatok szerint a vállalkozások összességében 30, huzamosabb ideje be nem töltött munkakört jelöltek meg, az előző évben végzett prognózis adataihoz képest ez majdnem 50%-kal több. Ahogy a korábbi évben, most sem jellemző az egy-egy munkakörre beadott nagyszámú igény, kivételt ez alól egyedül a szabó, varró, melyre 3 cég 107 szakembert keres. A többi esetben 1-30 fő között szóródik a kereslet.

A táblázat a huzamosabb ideje betöltetlen 1 fő vagy a feletti létszámot igénylő munkaköröket mutatja.

FEOR	Foglalkozás megnevezése	Cégek száma (db)	Álláshelyek száma (fő)
7212	Szabó, varró	3	107
7321	Lakatos	2	7
7325	Hegesztő, lángvágó	2	15
1415	Értékesítési és marketingtevékenységet folytató egység vezetője	1	1
2137	Minőségbiztosítási mérnök	1	1
2169	Egyéb természettudományi foglalkozású	1	1
3623	Anyaggazdálkodó, felvásárló	1	1
7341	Villamos gépek és készülékek műszerésze, javítója	1	1
9112	Intézményi takarító és kisegítő	1	3
9310	Egyszerű ipari foglalkozású	1	30

A **létszámcsökkentésben leginkább érintett foglalkozások** közül ebben a felmérésben kimondottan romló pozíciójú aránylag kevés található, amelyekben a megjelölt létszám 20 főt is meghaladja 6 munkáltatónál három foglalkozás. Kiemelni az egyszerű ipari foglalkozású, a bolti pénztáros, jegypénztáros és az egyéb egyszerű építőipari foglalkozású munkaköröket lehet.

A **létszámnövelés által leginkább érintett munkakörökből**, az ún. keresett foglalkozások mögött számos nagyszámú vagy ahhoz közeli létszámot, úgy, mint a korábbi években, most egyetlen munkakörben lehet találni, ez az egyszerű ipari foglalkozású. 2012-ben 117 felvételét jelezte 2 cég vezetője. Harminckét cégnél a bővítendő létszám 0-9 fő között mozog, 10-19 fő közötti felvételre 11 cég készül, mint például húsfeldolgozó, gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító, Intézményi takarító és kisegítő, szarvasmarha-, ló-, sertés-, juhtartó és -tenyésztő, konyhai kisegítő, baromfitartó és -tenyésztő, autóbuszvezető, földmunkagép és hasonló könnyű- és nehézgép kezelője, gyorséttermi eladó, és patkolóór munkakörökben lehet számítani. A 20-34 fő felvételét 12 munkáltató 8 munkakörben, úgymint fémcsiszoló, köszörős, szerszámköszörős, egyéb, máshova nem sorolható, helyhez kötött gép kezelője, bolti pénztáros, jegypénztáros, egyéb egyszerű építőipari foglalkozású,

minőségbiztosítási technikus, hegesztő, lángvágó, szabó, varró, és bőrdíszműves, bőröndös, bőrtermékkészítő, -javító tervezői

A **változó pozíciójú szakmák, munkakörök** egyaránt érintettek a létszámnövelésben és -csökkentésben is. Ebben a körben leginkább azok a munkakörök találhatók, melyek valamilyen idény- vagy szezonális munkához kapcsolódnak, vagyis az adott munka befejezésekor a munkáltatók megválnak munkavállalóiktól. Ilyenek lehetnek a különböző kereskedelmi jellegű foglalkozások, mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, élelmiszeripari, foglalkozások, de idetartoznak az építőiparhoz kapcsolódó szakképzetlen vagy szakképzettséget igénylő munkakörök is. Előfordulhat az az eset is – ez jelenti a kisebb volument –, hogy egy adott tevékenységet végző cég valamilyen okból korlátozza vagy teljesen megszünteti tevékenységét a megyében, emiatt kénytelen megválni dolgozóitól. Ugyanakkor, szintén a megyében, de valahol máshol ugyanolyan tevékenységet kezd el egy másik cég, ezért szüksége van megfelelő munkavállalókra.

E mozgások létszámvonzata jelentősebb, mint az előző két csoportban említetteké, ezen belül a szellemi munkaköröknél általában kevesebb, míg a fizikaiaknál több személyt érint.

Összevetve a különböző irányú létszámmozgásokban leginkább érintett foglalkozások létszámvonzatát, a mérleg nyelve a növekedés felé billen, vagyis a munkáltatók által kiemelt egyes munkakörökben inkább létszámnövekedés, mint csökkenés várható.

3.4. Atipikus foglalkoztatás

Az atipikus foglalkoztatás továbbra sem tölt be jelentős szerepet a hazai munkáltatók körében, annak ellenére sem, hogy lényegesen olcsóbb – általában véve is, de különböző támogatásokkal még olcsóbb –, rugalmasabb, hatékonyabb, egyszerűbb.

A prognózis néhány kérdés erejéig kiterjedt ennek felmérésére, hogy a munkáltatók mennyire alkalmazzák megyénkben (a teljesség igénye nélkül) az egyes atipikus foglalkoztatási formákat.

Nem teljes munkaidőben, illetve részmunkaidőben, legfeljebb havi 60 órában történő foglalkoztatás

Statistikai állományi létszám összetétele (részmunkaidős foglalkoztatás, és legfeljebb 60 órában foglalkoztatottak) 2010. december 31-én, 2011. szeptember 1-én és várhatóan 2012. szeptember 1-én						
Létszámnagyság-kategória	2010 év		2011 év		2012 év	
	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott	Legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott 2010.12.31-én	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott	Legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott 2010.12.31-én	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott	Legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott 2010.12.31-én
	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)
9 fő és ennél kevesebb	23	0	18	0	17	0
10-49 fő	292	76	249	109	214	101
50-249 fő	1062	357	1154	384	965	212
250-999 fő	209	28	225	55	103	20
1000 fő és felette	2030	1	1943	1	3	1
Létszámkat. ismeretlen	0	0	0	0	0	0
Összesen	3616	462	3589	549	1302	334

A 2011. szeptemberi adatok szerint a munkáltatók alkalmazottaik közel hatodát a felsoroltak valamelyikében foglalkoztatták, ez 4138 főt jelentett, ami szinte megegyezik a 2010. december végével. Az előrejelzések szerint 2012-ben további foglalkoztatás-bővülésre nem lehet számítani, inkább jelentős méretű létszámcsökkenés (-2502 fő) várható.

Az előző évi felméréshez hasonlóan, a mostani felmérésben is különösen az ezer főnél is többet foglalkoztatóknál volt népszerű ez a foglalkoztatási forma. 2011-évben a következő évi tervezésre már csak 2 db 1000 fő feletti cég számolt ezen foglalkoztatással, mivel egy debreceni cég már nem fog 2012. évben tevékenykedni, és ez a munkáltató volt az aki jelentős számban alkalmazott részmunkaidős foglalkoztatottakat, de a másik két munkáltató is a gazdasági viszonyok miatt ezen munkavállalói rétegtől válik majd meg. Az 50-249 főt foglalkoztatóknál is csökkenést prognosztizálnak a megkérdezett munkáltatók 2012. évre vonatkozóan.

Munkavállalók határozott idejű alkalmazása

E foglalkoztatási forma nagyfokú rugalmasságot biztosít a foglalkoztatásban, jelentősen leegyszerűsíti az elbocsátásokat, és nem elhanyagolható, hogy költségvonzata is kedvező.

Az előző évi felmérés adataival összehasonlítva a mostani prognózis adatait, úgy tűnik a megyében egy bizonyos szintre álltak be a cégek a határozott idejű munkaviszony keretében foglalkoztatottak esetében. 2011. szeptember 01-jén az összes statisztikai létszámuk 12,2% volt, addig 2012. év szeptember 01-jére 11,5%-ra becsülték meg ezen létszámot. Ez létszámban kifejezve 2011. szeptember 01-jén 3143 főt, míg 2012. szeptember 1-jén 2474 főt jelenhet, ami 21%-kal kevesebb.

A legtöbb határozott idejű munkaszerződéssel rendelkező dolgozója a 250-999 fős, valamint az 1 000 főnél több munkavállalót alkalmazóknak volt. Előbbinél átlagosan 57,5 fő, utóbbinál 131,7 fő ilyen státuszú volt. Az 50 fő alattiaknál egyre kevésbé elterjedt az alkalmazásnak ez a módja.

Legnagyobb létszámban a feldolgozóipar (1567 fő) egyes ágazataiban a gép és berendezésgyártásban 323 fő, az élelmiszergyártásban 293 fő, a fémfeldolgozó termék gyártásában 221 fő, a dohánytermék gyártásában 201 fő, valamint 100 fő felett van még a foglalkoztatása a ruházati termék gyártásánál és a gyógyszergyártás területén is. A feldolgozó iparon kívül 501 fő a kereskedelem, javítás, 449 fő a mezőgazdaság, vad, erdő, halgazdálkodás gazdasági ágakban tevékenykedik határozott idejű szerződéssel. Az építőiparban 249 főre tehető a számuk

AM könyvvel történő foglalkoztatás – egyszerűsített foglalkoztatás

Az atipikus foglalkoztatási formák közül talán a legelterjedtebb volt, különösen a szezonális ágazatokban, a mezőgazdaságban, a turizmusban, a vendéglátásban, az építőiparban, mely sok esetben felváltotta a korábban munkaszerződéssel teljes munkaidőben történő foglalkoztatást, emiatt a későbbiekre nézve hátrányosan érintett egyes munkavállalókat, másoknak viszont az egyetlen munkalehetőséget jelentette. Azért a múlt idő, mert az AM könyvvel történő foglalkoztatás lehetősége 2010. március 31-ig megszűnt és az egyszerűsített foglalkoztatás váltotta fel.

Az egyszerűsített foglalkoztatás bevezetésével a jogalkotóknak az volt a szándéka, hogy az AM könyvekkel való visszaéléseket megszüntessék, és lényegesen megkönnyítsék a munkavállalás bejelentési és adminisztrációs terheit.

2011. évben a létszám 1362 fő volt. Ezzel a lehetőséggel leginkább a 250-999 fő közötti cégek éltek (a megkérdezettek és válaszadók közül 2 munkáltató), a bevontak 66%-át, alkalmazták. Az 50-249 fős körbe tartozó vállalkozások 31,5%-ánál 429 fő talált munkát, ami

átlagosan 22,6 főt jelent egy cégre vetítve. A mikro vállalkozások kevésbé használták ki ezt a lehetőséget, az 1000 fő feletti, pedig egyáltalán nem alkalmaztak ilyen foglalkoztatási formában munkavállalókat. .

A legnagyobb létszámot az ingatlanügyletekben (1046 fő) foglalkoztatták a munkáltatók. A mezőgazdaság, vad, erdő, halgazdálkodásban 244 foglalkoztatása valósult meg. A többi gazdasági ágban az AM könyvvel / egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazottak létszáma nem érte el a 25 főt, még a feldolgozóiparban is csak 25-en dolgoztak összesen. Ezen belül a legtöbben 10-en a ruházati termékek gyártásában tevékenykedtek.

2012-ben az előrejelzések alapján visszaesés várható mind a cégek (13), mind az alkalmazottak (231 fő) számát illetően, ami azt jelenti, hogy a 2011. évi létszámnak már csak a 17%-a fog ebben a formában dolgozni. Az óvatosság adódhat abból, hogy az ágazatok többsége időjárásfüggő, emellett még mindig kevesebb munkavállalóra van szükség a lehetőségek beszűkülése, a kereslet visszaesése következtében és valószínű, hogy az új foglalkoztatási szabályok sem kellően ismertek még, valamint nem annyira népszerű a munkáltatók körében.

Abban nincs változás, hogy továbbra is a kevesebb létszámmal működők – 50-299 fő alattiak – részesítik előnyben ezt a foglalkoztatási formát.

Az ágazatok sorrendje az alkalmazottak számát tekintve 2012-ben némileg módosul. Első helyen a mezőgazdaság (88 fő) áll, ezt követi az ingatlanügyletek (100 fő), a kereskedelem (17 fő), a feldolgozóipar csak az utolsó előtti helyre került a maga 5 fős foglalkoztatott létszámával.

Munkaerő-kölcsönzés

Ez a foglalkoztatási forma elsősorban a multinacionális cégeknél és nagyvállalatoknál terjedt el. Bizonyos munkakörökre, meghatározott időre és létszámban ebben a formában próbálják megoldani munkaerő igényüket, valamely munkaerő-kölcsönző cég közbeiktatásával. Ez számukra azért is kényelmes megoldás, mert mindenféle munkaügyi, munkajogi problémával kapcsolatosan a kölcsönző cég intézkedik, miután jogilag a kiközvetítettek az ő alkalmazottjaik.

E rugalmas alkalmazási forma megyénkben nem igazán terjedt el. A jelen felmérés alkalmával megkérdezettek közül 2010-ben mindössze 12 cég, 2011-ben 19 cég, míg 2012-ben már csak 12 cég vette/veszi igénybe munkaerő-kölcsönző cég szolgáltatását, ez a részt vevőknek 2010 és 2011 években 3,7% illetve 5,8%-át jelenti. Az alkalmazott létszám ebből adódóan a 2010. szeptemberi 720-ról 2011. szeptember hónapra, 921 főre nőtt, és majd 2012. szeptemberre, 623 főre esik vissza. A létszám közel 68%-a mindkét évben (2010. évben 491 fő és 2011 évben 633 fő) a feldolgozóiparra koncentrálódik, míg a 2012 évre prognosztizáltaknál a feldolgozó ipar 80,1%-ra emelkedik, amelyet 499 fő jelenít meg.

3.5. Külföldi állampolgárok a magyar munkaerőpiacon

A cégek által alkalmazott külföldi állampolgárok száma évről-évre csökken, melyhez különösen hozzájárult a válság is. Ez az országos tendencia a prognózisban részt vevőknél is megfigyelhető.

A megkérdezett munkáltatóknál 2010-ben 80, 2011.évben szintén 80 külföldit foglalkoztattak, ez várhatóan a következő évben 47 főre esik vissza, mely létszám még fél százalékát sem jelenti az összes statisztikai állományi létszámnak.

Hajdú-Bihar Megyébe elsősorban a határos Romániából érkeznek munkavállalók, akik 2010. évben 61,25%-ot, 2011. évben 60%-ot és várhatóan 2012. évben 61,7%-ot képviseltek/képviselnek az összes külföldi munkavállaló között.

Külföldit legnagyobb számban az 50-249 fős létszám-kategóriába tartozók alkalmazták, őket a 10-49 fős majd az 1 000 fő feletti követették 2011. évben. Az alkalmazás területe igen változatosan alakult. Legtöbbször a feldolgozó iparon belül a ruházati termék gyártással, a fémfeldolgozási termék gyártással foglalkozóknál találtak munkát, de igényt tartottak rájuk a kereskedelem, javítás területén is.

A külföldi munkavállalókkal betöltött, 1 főt meghaladó munkakörök 2011-ben az alábbiak voltak:

FEOR	Foglalkozás megnevezése	foglalkoztató cégek száma	Foglalkoztatott létszám (fő)
7515	Építményszerkezet-szerelő	1	13
7212	Szabó, varró	1	11
9223	Rakodómunkás	1	9
8122	Ruházati gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó	1	5
9310	Egyszerű ipari foglalkozású	1	4
7111	Húsfeldolgozó	1	3
1210	Gazdasági, költségvetési szervezet vezetője (igazgató, elnök, ügyvezető igazgató)	2	2
4222	Recepció	2	2
9239	Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	1	2

3.6. Pályakezdő fiatalok foglalkoztatása

A pályakezdők alkalmazására vonatkozó kérdésre a munkáltatók 32,8 százaléka adott igen választ, vagyis a fiataloknak 107 cégnél nyílt lehetőségük munkavégzésre 2011. év folyamán. Sajnálatos tény azonban, hogy a fiatalok munkavállalási esélyei egyre csökkennek. Legalábbis a prognózis felméréséből ez derül ki, mert a megkérdezettek 19%-a nyilatkozott úgy hogy 2012. évben is kíván pályakezdőt alkalmazni, így jövőre 62 cég 521 fő pályakezdőt akar felvenni.

Megfigyelhető, hogy Hajdú-Bihar Megyében inkább a kisebb vállalkozások hajlandóak a friss tudással rendelkezők fogadására. Az 10-49 főt foglalkoztatók 37,4%-a adott lehetőséget a fiataloknak, az 50- 249 fővel dolgozóknak 43,9 százaléka, az ettől nagyobbaknak 10,9%-a, míg az 1 000 fő feletti létszám-nagyság-kategóriába tartozóknak csak az 1,9%-a alkalmazott pályakezdőket. Megfigyelhető, hogy ezek az arányok 2012. évi felvétel tervezésekor is hasonló tendenciát mutatnak, attól függetlenül, hogy a 2011. évi létszámnak csak az 58%-át akarják felvenni jövőre.

A 2011-ben pályakezdőket alkalmazó cégek közül a legtöbb a feldolgozóipar (43), a kereskedelem (21), és a mezőgazdaság (12) területén tevékenykedett. A vállalkozások által megadott legjellemzőbb munkakörök igen változatosak voltak, ezekben 322 fiatal kapott munkát.

3.7. START program keretében történő foglalkoztatás

A START program különböző életkorú és pozíciójú ún. hátrányos helyzetű célcsoportok munkaerőpiacra történő be-, illetve visszalépést könnyíti meg oly módon, hogy a munkáltatókat járulékkedvezményben részesíti, ezáltal ösztönözve őket a programba bevont célcsoportok bármelyikébe tartozók alkalmazására. A mostani felmérés a pályakezdő fiatalok START kártyával történő foglalkoztatására fókuszált.

A **START kártya** 2005 óta segíti a pályakezdők elhelyezkedését. A felmérésben részt vevő munkáltatók 25,8 százaléka adott igen választ arra a kérdésre, hogy alkalmaznak-e START kártyával rendelkező fiatalokat. Fajlagosan a legnagyobb létszámot az 1 000 fő felettiéknél lehet találni (93 fő), majd a cégméret csökkenésével fokozatosan csökken – 7,1 főről 1,2 főre – a START kártyás munkavállalók száma.

A három legjellemzőbb munkakörben alkalmazott fiatal több mint 57 százaléka a feldolgozóiparban kapott munkavállalási lehetőséget, (ezen belül a legtöbben a 22,4% a gyógyszergyártás területén és 9,7%-uk a fémfeldolgozási termékek gyártásánál), közel 15,5 százalékuknak kereskedelmi cégeknél sikerült elhelyezkednie.

További sorrend:

- ⇒ Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás 8%,
- ⇒ Mezőgazdaság, vad, erdő, halgazdálkodás 7,2%,
- ⇒ Építőipar 4,2

A legtöbb fiatal az alábbi munkakörökben bizonyíthatott.

FEOR	Foglalkozás megnevezése	Cégek száma (db)	Alkalmazott létszám (fő)
3135	Minőségbiztosítási technikus	2	28
7321	Lakatos	4	16
5113	Bolti eladó	8	15
7323	Forgácsoló	3	11
7212	Szabó, varró	4	9
7325	Hegesztő, lángvágó	2	9
3622	Kereskedelmi ügyintéző	4	7
7511	Kőműves	5	6
9236	Konyhai kisegítő	1	6
7112	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító	1	5
8421	Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gépkezelő	3	5
9235	Gyorséttermi eladó	1	5

A felmérés időpontjában mindössze 50 vállalkozás távolabbi tervei között szerepelt, hogy 2012-ben START kártyával rendelkező fiatalot vesz fel vagy a már ott lévőt továbbalkalmazza. Ez elég drasztikus visszalépés 2011. évhez képest, annak csupán hatvan százaléka. A pozitív választ adók 38-38 % a 10-49 főt és az 50-249 főt alkalmazó foglalkoztatók közül került ki.

A jövőben is főként a feldolgozóipari (24), illetve a kereskedelmi cégek (13) tartanak igényt START kártyás pályakezdőre.

IV. A megkérdezettek gazdasági tevékenységének tényadatai és a 2011. évi várakozások⁴

4.1. Kapacitás-kihasználtság

A termelő/ szolgáltató kapacitás kihasználtságát a vállalkozások 8,6 százaléka nem tudta vagy nem akarta meghatározni, 299-en adtak értékelhető választ 2011 őszén.

Hajdú-Bihar Megyében az átlagos kapacitás kihasználtság a 9 fő alatti vállalkozásoknál a legalacsonyabb, ahol 62,4%, ami alacsonyabb, mint a megyei átlag. A megyei átlagot nem sokkal haladja meg a 10-49 főt foglalkoztatók. A többi létszám kategóriába tartozó cégeknél 80%, vagy afölötti a kapacitáskihasználás értéke. A legmagasabb ezen arány 84,2%-kal a 250-999 főt foglalkoztatóknál.

A termelő / szolgáltató kapacitás kihasználtsága

Létszámnagyság-kategória	21 % alatt	21 - 40 %	41 - 60 %	61 - 80 %	81 - 100 %	Válaszoló cégek száma összesen	Nem válaszoló cégek száma	Átlagos kapacitás-kihasználtság
	(db)	(db)	(db)	(db)	(db)	(db)	(db)	(%)
9 fő és ennél kevesebb	6	15	28	35	13	97	9	62.37
10-49 fő	3	4	21	44	28	100	4	73.38
50-249 fő	0	1	15	32	41	89	11	81.80
250-999 fő	0	0	1	4	7	12	2	84.17
1000 fő és felette	0	0	0	1	0	1	2	80.00
Létszámkat ismeretlen	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	9	20	65	116	89	299	28	72.77

A kapacitás-kihasználtság mértékét százalékos formában kellett meghatározniuk a gazdálkodó szervezetek vezetőinek. Az összesítés alapján a megyében átlagosan 72,8%-os kihasználtsággal üzemelnek a vállalkozások, ami jónak mondható, ha figyelembe vesszük a még mindig inkább kedvezőtlennek mondható piaci környezetet.

Átlagos kapacitás-kihasználtság

Létszámnagyság-kategória	Hajdú-Bihar Megye	Országos	eltérés az országotól
	(%)	(%)	(%)
9 fő és ennél kevesebb	62,37%	69,03%	-6,66%
10-49 fő	73,38%	75,71%	-2,33%
50-249 fő	81,80%	81,67%	0,13%
250-999 fő	84,17%	85,93%	-1,76%
1000 fő és felette	80,00%	85,55%	-5,55%
Összesen	72,77%	74,71%	-1,94%

Össességében az országos átlagtól 1,94%-kal elmarad a Hajdú-Bihar Megyei munkáltatók kapacitáskihasználtsága. Majdnem minden létszám kategóriában az országos átlag jobb, mint megyei, kivéve az 50-249 főt foglalkoztatókat, ahol minimálisan 0,13%-kal, de a megyei szervezetek jobbak az országos átlagnál

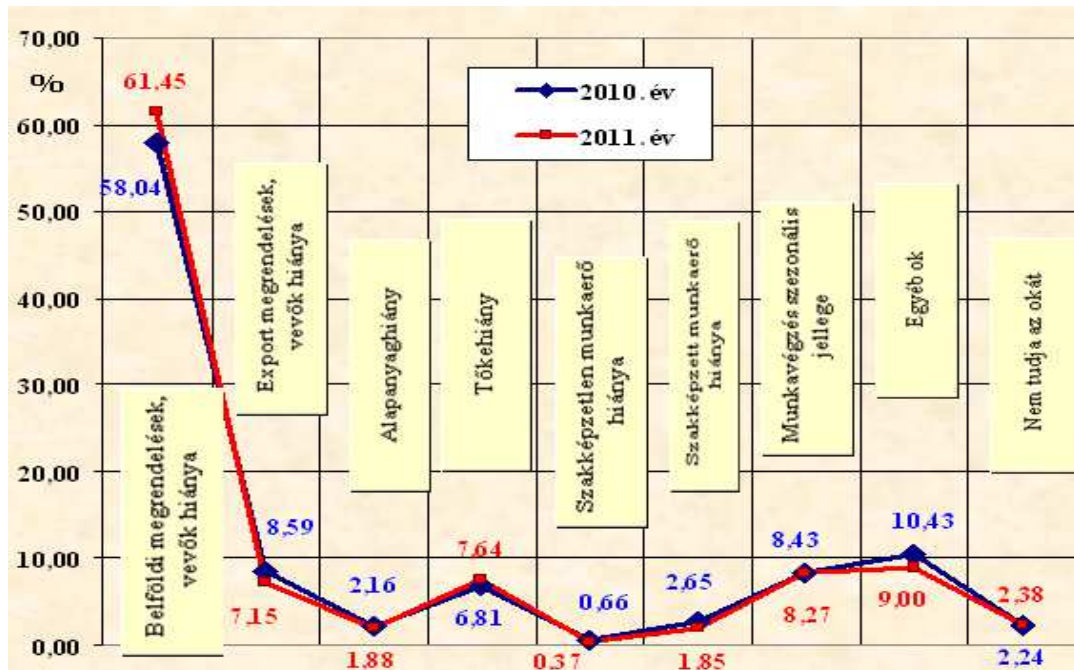
⁴ Forrás: A 2011. évi felmérés alapján készült adatbázis

A feldolgozóipar átlagos kapacitás-kihasználtsági szintje alig haladta meg az országos átlagot, azon belül viszont a kokszyártás, kőolaj feldolgozás, nukleáris fűtőanyag gyártása 100%-kon alakult, de az egyéb feldolgozóipari tevékenység és a gyógyszergyártás is 10%-kal haladta meg az országos átlagot. Ugyanakkor a számítógép, elektrotechnikai termék gyártásával a megkérdezett munkáltatók egyike sem foglalkozott, így ez az iparág kihasználtsága a megyében 0%-os volt a felmérés szerint. Az átlagos kapacitáskihasználtság a feldolgozóiparon belül Hajdú-Bihar Megyében kevesebb 15,8%-kal a textília gyártást végző cégeknél. 11,36%-kal kevesebbet még a gumi, műanyagtermékek gyártásával foglalkozóknál a kihasználtság. A gazdasági válság és a megye hátrányos helyzete is közrejátszott abban, hogy a mezőgazdaságban, az oktatásban, az egészségügyi szociális ellátásban és az építőiparban is csökkent a kihasználtság az országos adatokhoz képest

A termelő / szolgáltató kapacitás kihasználtsága Hajdú-Bihar Megyében és az Országban			
Gazdasági ág	Hajdú-Bihar Megye Átlagos kapacitás-kihasználtság	Országos Átlagos kapacitás-kihasználtság	Hajdú-Bihar Megye - Országos
	(%)	(%)	(%)
Mezőgazdaság, vad, erdő, halgazdálkodás	80,09	81,77	-1,68
Bányászat	76,39	65,61	10,78
Feldolgozóipar	76,39	76,20	0,19
Élelmiszer gyártása	68,57	71,52	-2,95
Textília gyártása	65,00	80,78	-15,78
Fafeldolgozás, fonott áru gyártása	64,00	70,94	-6,94
Kokszyártás, kőolaj feldolgoz., nukleáris fűtőanyag gyártása	100,00	90,00	10,00
Vegyí anyag, termék gyártása	70,00	73,86	-3,86
Gyógyszergyártás	80,00	70,00	10,00
Gumi-, műanyag termék gyártása	64,44	75,80	-11,36
Fémfeldolgozási termék gyártása	80,18	79,61	0,57
Számítógép, elektronikai termék gyártása	0,00	77,73	-77,73
Villamos berendezés gyártása	82,50	82,81	-0,31
Gép, berendezés gyártása	82,78	79,99	2,79
Egyéb jármű gyártása	80,00	80,01	-0,01
Egyéb feldolgozóipari tevékenység	83,33	73,14	10,19
Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	86,67	77,93	8,74
Építőipar	67,70	72,55	-4,85
Kereskedelem, javítás	67,63	71,95	-4,32
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	61,39	61,47	-0,08
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	80,00	73,55	6,45
Pénzügyi közvetítés	85,00	85,41	-0,41
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	74,78	75,13	-0,35
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	0,00	74,38	-74,38
Oktatás	63,33	71,96	-8,63
Egészségügyi, szociális ellátás	80,00	86,69	-6,69
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	64,00	66,90	-2,90
Összesen	72,77	74,71	-1,94

A termelő/szolgáltató kapacitás 100% alatti kihasználtságának elsődleges okaként általánosságban a cégek a mostani felmérésben is a belföldi megrendelések, vevők számának jelentős mértékű visszaesését jelölték meg, mely átlagosan 61,5 százalékban járult hozzá a kapacitáscsökkenéshez. Előző évhez képest ez 3,4%-ponttal kedvezőtlenebb. A második leggyakrabban említett akadályozó tényező az export megrendelések, vevők hiánya, melynek súlya 2011-ben csökkent. Ez 7,2 százalékkal járult hozzá a kapacitás mérséklődéséhez. A 2011 évi felmérésben több oknál megcserélődtek az arányok az előző évi felméréshez viszonyítva. A szakképzetlen munkaerő hiánya kevésbé, viszont a szakképzettek nagyobb mértékben volt oka az alacsonyabb kapacitás-kihasználtságnak, bár ezekre panaszodók aránya is csökkent 2010. évhez képest.

**A teljes fokú kapacitás-kihasználtság elmaradásának okai és azok súlya
a felmérésben részt vevőknél**

A belföldi megrendelések visszaesése a mikro vállalkozásokat érintette a legérzékenyebben (74,6%), de a 10-49 fővel gazdálkodók is ezt az okot jelölték meg első helyen. A vállalati méret növekedésével egyre csökken e tényező hatása, az 1 000 fő feletti létszámmal működők esetében már csak 20% körül alakul a tavalyi 28 % helyett. Ezeknél a cégeknél a legjelentősebb (60%) gátló tényezőnek az export megrendelések, vevők hiányát jelölték meg

A felméréskor a feldolgozóipar területéről a nemfém ásványi termékgyártók nyilatkoztak úgy, hogy 100%-ban a belföldi megrendelések csökkenése következtében nem tudnak teljes kapacitással működni. Az italgyártással foglalkozók hasonló nagyságrendű (95%) problémával küzdenek, ugyanakkor az export megrendelések elmaradása az egyéb jármű gyártása területén okozta a legnagyobb (100%) gondot. A feldolgozóiparban 10 gazdasági ág nyilatkozott úgy, hogy nekik a legkevesebb gondot (0%) okozza az export megrendelések hiánya, (pl.: *Italgyártás, Dohánytermék gyártása, Papír, papírtermék gyártása, Kokszyártás, kőolaj feldolgozás, nukleáris fűtőanyag gyártása, Nemfém ásványi termék gyártása, Fémalapanyag gyártása, Villamos berendezés gyártása, Közúti jármű gyártása, Egyéb feldolgozóipari tevékenység és Ipari gép, berendezés gyártása*). Az alapanyaghiány 23%-ban járult hozzá az egyéb feldolgozóipari tevékenységet végző vállalkozások kapacitásának mérséklődéséhez. A tőkehiány a legnagyobb mértékben (25%) a pénzügyi közvetítés területén jelentkezett. Itt 40%-ban egyéb okra is hivatkoztak. A szakképzetlen munkaerő hiánya sehol sem érte el a 4,5%-ot. A szakképzett munkaerőhiányt a legnagyobb százalékban (80%) a villamos berendezés gyártása területén jelölték meg, a többi gazdasági ágazatban inkább nulla százalék, de a 10% csak kettőnél (*gép, berendezés gyártása és az egyéb feldolgozóipari tevékenységnél*) volt ez az ok. Egy a fém alapanyaggyártásban érintett cég úgy nyilatkozott, hogy a kapacitás kihasználtságának nem tudja az okát.

4.2. Rendelésállomány

Egy vállalkozás rendelésállományának alakulását nagymértékben befolyásolja, hogy a piacon milyen minőségűt állít elő az adott termékből, milyen gyorsan reagál az ott zajló változásokra, a partnerek igényeire, van-e konkurenciája azon a területen.

A kereslet alakulását jelentősen befolyásolja a gazdasági környezet változása is, a lehetőségek bővülése vagy éppen beszűkülése. Ezek külön-külön is meghatározóak lehetnek és idézhetnek elő átmenetileg vagy véglegesen olyan helyzeteket, amelyek meghatározzák egy vállalkozás sikerét, avagy kudarcát.

Hajdú-Bihar Megyében a felmérésbe bevontak 97,2 százaléka értékelte a termékei iránti kereslet nagyságát, ami országos szinten 96,1%. A legkevesebben azok voltak, akik elégedettek voltak és úgy értékelték, hogy jelenleg, vagyis a felmérés időpontjában magas szintű rendelésállománnyal rendelkeztek.

A termékek/szolgáltatások iránti kereslet alakulása

A termékek/szolgáltatások iránti kereslet alakulása Hajdú-Bihar Megyében

Gazdasági ág	magas	közepes	alacsony	magas	közepes	alacsony
	(db)	(db)	(db)	(%)	(%)	(%)
Feldolgozóipar	11	59	22	11,96	64,13	23,91
Kereskedelem, javítás	6	43	19	8,82	63,24	27,94
Mezőgazdaság, vad, erdő, halgazdálkodás	7	21	5	21,21	63,64	15,15
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	2	19	5	7,69	73,08	19,23
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	0	13	6	0,00	68,42	31,58
Építőipar	3	10	22	8,57	28,57	62,86
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	2	10	0	16,67	83,33	0,00
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	0	7	3	0,00	70,00	30,00

A termékek/szolgáltatások iránti kereslet alakulása Országosan

Gazdasági ág	magas	közepes	alacsony	magas	közepes	alacsony
	(db)	(db)	(db)	(%)	(%)	(%)
Feldolgozóipar	388	1319	457	17,93	60,95	21,12
Kereskedelem, gépjárműjavítás	157	985	403	10,16	63,75	26,08
Építőipar	54	393	258	7,66	55,74	36,60
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	59	343	69	12,53	72,82	14,65
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	25	243	109	6,83	64,46	28,91
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	32	205	72	10,36	66,34	23,30
Szállítás, raktározás	29	165	75	10,78	61,34	27,88
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	18	145	48	8,53	68,72	22,75

A fenti táblázatba a Hajdú-Bihar Megyei és az Országos adatokat a termék/szolgáltatás iránti kereslet KÖZEPES alakulása a megkérdezett cégek száma szerint sorba rendezve és az első nyolcat a táblázatba megjelenítve megállapíthatjuk, hogy a megyei és az országos adatok hasonlóan alakultak.. Hat olyan gazdasági ágat találunk mindkét területen, amelyik az első nyolcban benne van. Mindkét listában a feldolgozóipar szerepel az első helyen mind megyei, mind országos szinten, még a közepes keresletnél az arányok is hasonlóak, a megyei alig három százalékkal magasabb az országosnál. A magas keresletűeknél viszont az országos arány majdnem 6%-kal magasabb. A kereskedelem mindkét listában a második helyet foglalja el és az országos érték csak fél százalékkal haladja meg a megyeit. Míg az építőipar országosan a harmadik sorba került, mivel 55,74%-os a közepes kereslet iránta, addig a megyei viszonylatban az építőipar iránt az alacsony a keresletnél van a nagyobb arány, ami 62,86%.

Amennyiben a termék/szolgáltatások iránti kereslet aránya szerint és abban is a magas kereslet alapján állítunk fel egy rangsort akkor megállapíthatjuk, hogy a megyében a mezőgazdaság van elől 21,2%-kal, míg országosan 12,53% ez az arány. Ezt követi a szállítás, raktározás 16,67%-kal, ami országosan csak 10,78%. A 19 megkérdezett szállás, szolgáltatás, vendéglátás gazdasági ágba tartozó cég Hajdú-Bihar megyében úgy látja, hogy egyáltalán

nincs nagy kereslet a szolgáltatásuk iránt, addig országosan a 366 cég 6,63%-a látja úgy, hogy a szolgáltatásuk iránt magas a kereslet.

4.3. A termelési volumen alakulása

A termelési volumen alakulásáról két dimenzióban kellett nyilatkozniuk a cégeknek. A jelenlegit kellett viszonyítani az előző, illetve jövő évihez.

A termelés szintjének 2012. második félévében történő változását az előző év azonos időszakához viszonyítva a résztvevők 62,4%-a tudta vagy akarta meg válaszolni. Közel hasonló, nem nagyon eltérő nagyságrendben (22,5%; 17,6%) voltak azok, akik növekedésről, illetve csökkenésről számoltak be. A vállalkozások 59,8 százaléka úgy érzékelt, hogy termelési szintjük az előző évi szinten stagnál. Ezek jóval kedvezőbb adatok, mint a tavalyi felmérésben voltak, akkor ugyanis 25,5 százalékuk a termelés visszaesését jelezte.

A megyében a 10-49 főt foglalkoztatók közül 19-19-en úgy nyilatkoztak, hogy növekszi és csökken is egyben a termelés volumenének az alakulása, miközben a nagytöbbség azt mondta, hogy változatlan marad. Az 50-249 főt foglalkoztatóknál a termelés volumenének növekedésében 26%-uk bízik, míg itt is inkább a 59% azt mondja, hogy változatlan marad. Az 1000 fő feletti foglalkoztatók (3 cég) mindegyike más-más véleményen van, így termelés vagy szolgáltatás volumenének várható alakulását a válaszaikban három féleképpen értékelték.

Az adatok összesítése nyomán öt gazdasági ágazatban nyilatkozták azt, hogy **növekszik a termelés/szolgáltatás volumenük**. A pénzügyi közvetítésben tevékenykedő cégek 100%-ban, valamint a feldolgozóiparból a közúti járműgyártást végzők is 100%-ban a növekedésről nyilatkoztak. A feldolgozó iparból még három cégnél tapasztalható 50% feletti volumen növekedés (*gumi-, műanyag termék gyártása, fafeldolgozás, fonott áru gyártása, nemfém ásványi termék gyártása*). **A termelés volumenének változatlan maradását** 100%-ban a bányászatot és az egyéb közösségi, személyi szolgáltatást végző gazdasági ágazatokban prognosztizálták. Itt is megjelenik a feldolgozóiparból kilenc ágazat, amelyek szintén 100%-ban a stagnálás mellett foglaltak állást (*Italgyártás, Dohánytermék gyártása, Kiadói, nyomdai, egyéb sokszorosítási tevékenység, Vegyi anyag, termék gyártása, Gyógyszergyártás, Fémalapanyag gyártása, Egyéb jármű gyártása, Bútorgyártás; máshová nem sorolt feldolgozó ipari termék gyártása és az Ipari gép, berendezés gyártása*). **A termelés volumenének csökkenését** 100%-ban a feldolgozóiparból egy a papír, papírtermék gyártásával foglalkozó cég nyilatkozta. Ugyanígy 50% feletti csökkenést prognosztizáltak még a villamos berendezések gyártása területén foglalkoztató cégek, valamint az építőiparban is ezen az állásponton vannak a megkérdezett válaszadók 53%, viszont ebben a gazdasági ágban a prognózisba bevontaknak csak a 42,9% volt hajlandó válaszolni, vagy nem tudta eldönteni.

2012. első félévének termelési szintjére vonatkozó várakozások tekintetében a mostani felmérésnél is, ahogy egy évvel korábban is, nagyfokú óvatosság figyelhető meg, vagyis a cégek több mint 37,6% százaléka, nem mert jóslásokba bocsátkozni, ennyien nem vállalkoztak arra, hogy nyilatkozzanak, mire számítanak. Tavaly ez az arány 20 % volt.

Összességében az látszik, hogy a megye megkérdezett vállalkozásainak 82,4%-a bízik abban, hogy 2012 első félévében pozíciója nem romlik tovább 2011 első félévéhez képest,

ebből 22,5 százalékuk egyértelműen úgy gondolja, hogy sikerül bizonyos szintű növekedést elérniük.

4.4. Beruházások

A felméréskor a cégek 65,4 százaléka nyilatkozott beruházási szándékairól 2011. évre vonatkozóan. Közülük 43,9% helyezett vagy helyez még üzembe beruházást az év végéig.

A 2012. évi beruházási szándékról – több máshoz hasonlóan – óvatosabb becslések érkeztek. Az összes vezető közül 181 adott egyértelmű igen vagy nem választ, ami 55,4 százalékos arányt jelent. Közel 30%-kal nőtt a bizonytalankodók száma, emellett 15,4 százalékkal kevesebben voltak azok, akik terveznek beruházást 2012-re.

A beruházásokat típus szerint vizsgálva és összehasonlítva a két évet az tapasztalható, hogy legtöbben csak korszerűsítő, innovatív beruházásban gondolkodnak (33,6%; 27,6%). A két év összehasonlításában vizsgálva csökkent azok száma (94 67), akik termelésük növekedésére számítva úgy gondolják, hogy beruházás révén kapacitásaikat tovább kell növelniük. Ugyanezt lehet elmondani a mindkét fejlesztést egyszerre megvalósítókról is. 2011-ben 122 vállalkozás vezetője nyilatkozott úgy, hogy korszerűsít és kapacitáit növelő beruházást is üzembe helyez vagy helyezett már az év folyamán, 2012-re 95-en terveznek így, ami -22%-os csökkenésnek felel meg.

A bevont 1 000 fő feletti 100 százaléka már megvalósított, illetve tervez valamilyen típusú beruházást. A megkérdezett és választ is adó gyakoribbak a csak korszerűsítő fejlesztés megvalósítására irányuló törekvések

A beruházási aktivitás változása 2010-2011

Beruházások várhatóan 2012.	csak korszerűsítő, innovatív beruházás	csak kapacitás-bővítő beruházás	mindkettő	beruházók összesen	egyik sem	nem tudja, nem válaszolt	Összesen
	(db)	(db)	(db)				
Beruházások 2011.							
csak korszerűsítő, innovatív beruházás	41	2	5	48	9	15	72
csak kapacitás-bővítő beruházás	1	6	4	11	9	2	22
mindkettő	2	2	15	19	4	5	28
beruházók összesen	44	10	24	78	22	22	122
egyik sem	6	7	3	16	64	12	92
nem tudja, nem válaszolt	0	0	1	1	0	112	113
Összesen	50	17	28	95	86	146	327

A táblázat adatai jól mutatják, hogy aktív beruházóként 2011. évben a cégek 37,3 százaléka jön számításba. 78 vállalkozás helyez vagy helyezett üzembe beruházást mindkét évben, közülük a többség (56,4%) azonban csak korszerűsítőt. A válaszadók 30,7 százalékánál a korszerűsítést kapacitásbővítéssel is összekötötték.

A beruházási kedv 2011. évben a felmérésben résztvevő, erre a kérdésre választ adó munkáltatóknál 57%. A gazdasági áganként történő vizsgálatból az derül ki, hogy a beruházási kedv 2011-ben a feldolgozóiparban volt a legmagasabb, ugyanis a résztvevők 34%-a helyezett üzembe beruházást (42 db), melyek inkább korszerűsítésre irányultak.

Utánuk a mezőgazdasággal foglalkozók és a kereskedelemmel javítással foglalkozó cégek következnek 14,8-13,9%-kal, közülük a többség szintén korszerűsítést (72%-71%-ban) hajtott végre. Az összes beruházások 7,4-8,2%-át hajtották végre a szálláshely, szolgáltatás területén, az építőiparban és az ingatlanügyletek, gazdasági területen tevékenykedő cégek, akik a 88,9% illetve 60%-ban szintén a csak korszerűsítő, innovatív beruházás részesítették előnyben. Nagyjából 5% körüli beruházási hajlandóság mutatkozott a feldolgozóiparon belül a *gép, berendezés gyártása (4,9%)* valamint szállítás, raktározás, posta, távközlés területén tevékenykedő gazdasági ágazatokban, ahol 66,75-ban illetve 33,3%-ban szintén a korszerűsítő beruházás volt népszerűbb

A beruházási kedv, illetve hajlandóság 2012-ben az előző évhez képest visszaesést mutat, az egyes ágazatokban igen eltérően alakul. A 2011-ben a még 57%-ot elérő arányú beruházóknak 2012-ben már csak 52,5%-a gondolkodik beruházásban. Bizakodóbbak kissé a feldolgozóiparban, ugyan 2011-hez képest 5-tel kevesebben gondolkodnak beruházáson, de arányuk az összes beruházni kívánó között magasabb mint az előző évben volt, ami 38,9%. A kereskedelem, javítás területén 2012-ben csak egy céggel kevesebb vállalkozik majd beruházásra, de a 16 beruházni kívánó cég aránya 2,9%-kal magasabb az előző évihez képest (13,9%) az összes beruházást végrehajtani szándékozó munkálattó között. Jövőre is csak a korszerűsítő, innovatív beruházást részesítik majd előnyben, ami 68,8%-ot jelent a másik két beruházással szemben.

4.5. A vállalkozások üzleti helyzete

A vállalkozás jelenlegi üzleti helyzete válaszra 246 pozitív, 71 negatív és 10 nem tudja válasz érkezett. Az összes válaszadó 75,2% pozitívan értékelt. A megyében a cégeink többsége (65,3%-a) 2011 őszén csak kielégítőnek tartotta üzleti helyzetét, a jó üzleti helyzetről beszámolókat majdnem feleannyian (1,8-adrésze) voltak, mint azok, akik ennek ellenkezőjét állították, országosan ez az arány 1,1. A kapott válaszok alapján a munkáltatók kedvezőbbnek tartják üzletmenetüket az országos átlagnál, ahol 59,6% tartja kielégítőnek az üzleti helyzetét.

A felmérés időpontjában az összes jó és kielégítő választ adó gazdasági ág közül a feldolgozóipari vállalkozások értékelik legnagyobb hányadban (29,7%) pozitívan üzleti helyzetüket. A feldolgozóiparon belül a fémfeldolgozók értékelik a legjobban a helyzetüket, így az összes ág közül 5,7%-ot képviselnek. A kereskedelem, javítás területén működő - a felmérésben pozitív választ adó - 54 cég 22,2%-kal a második ebben a sorban. Rossz üzletmenetre a felmérésben résztvevők 21,7%-a (71 cég) hivatkozott. Arányát tekintve a feldolgozóipari után a leginkább az építőipari (23,9%) vállalkozók panaszkodnak, ez az arány országosan 13,3% és az építőipar itt a harmadik a sorban az első feldolgozóipar (26,2%), és a második kereskedelem, gépjárműjavítás (24,7%) után.

A jövőre vonatkozó várakozások a tavalyi felmérésben tapasztaltakkal megegyeznek, most is pesszimistábbak az előző évhez képest, a tendencia folytatódik. Hajdú-Bihar Megyében a felméréskor a helyzetet 75,2% látta pozitívan, addig a jövőre vonatkozóan 16,5%-os csökkenést

Az alábbi táblázatok a 2010.évi és a 2011.évi felmérések adatait tartalmazzák országos, régiós és a régió belüli megyei bontásban.

**Az üzleti helyzet megítélése a válaszadók körében a 2011. évi felmérés alkalmával
(%)**

Az üzleti helyzet megítélése a válaszadók körében (%)

Megnevezés	Üzleti helyzet							
	2011. október				2012. I. félév			
	jó	kielégítő	rossz	nem tudja	jó	kielégítő	rossz	nem tudja
Országos	18,5	58,4	21,1	2,0	18,1	45,0	18,5	18,3
Észak-alföld	18,2	59,8	19,9	2,1	17,1	45,2	19,0	18,8
Hajdú-Bihar	11,9	63,3	21,7	3,1	12,2	46,5	22,0	19,3
Jász-Nagykun-Szolnok	19,6	55,9	22,2	2,2	18,1	45,6	20,0	16,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	24,7	59,4	15,1	0,8	22,3	43,0	13,9	20,7

A táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy a 2011. évi felmérés azt mutatja, hogy az országos és a régiós adatok közel azonosak, minimális eltérések vannak közöttük, viszont a régióon belül már jelentősebbek az eltérések egyes megyék között.

**Az üzleti helyzet megítélése a válaszadók körében a 2010. évi felmérés alkalmával
(%)**

Megnevezés	Üzleti helyzet							
	2010. október				2011. I. félév			
	jó	kielégítő	rossz	nem tudja	jó	kielégítő	rossz	nem tudja
Országos	16,5	58,3	23,4	1,8	21,2	48,4	14,6	15,8
Észak-alföld	17,4	65,4	15,9	1,3	19,7	51,6	11,3	17,4
Hajdú-Bihar	12,2	69,8	17,4	0,6	16,2	56,3	11,0	16,5
Jász-Nagykun-Szolnok	18,5	64,7	14,2	2,6	20,0	52,1	12,6	15,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	22,9	60,4	15,3	1,4	23,6	45,8	10,8	19,8

V. Összegzés

A 2011 őszi lezajlott rövid távú munkaerő-piaci prognózis magában hordozza a 2008. III. negyedévében még csak a kibontakozás fázisában lévő globális gazdasági és pénzügyi válság hatásait. A vélemények továbbra sem egyöntetűek arra vonatkozóan, hogy túl vagyunk-e már a válságon vagy sem, elindultak-e már olyan folyamatok, melyek erre engednek következtetni, sőt 2012. évre főleg az első félévére nehezebb időszakot jósolnak az elemzők. A vállalkozások jövője nagyban függ az olaj világpiaci áráról, a forint gazdasági erejétől a piac szereplőinek bizalmától az ország gazdaságpolitikájától.

Ami biztos, hogy a válság a gazdasági élet minden szereplőjét – nem egyforma mértékben ugyan –, de meglehetősen súlyosan érintette és még érinteni fogja. Ebből adódóan különböző válságkezelői stratégiát és taktikát kellett és kell még napjainkban is bevetniük a kedvezőtlen hatások mérséklésére, illetve kivédésére.

A felkeresett vállalkozások nagy hányada az egy évvel korábbi felmérésben is részt vett, így az általuk közölt adatok alapján meglehetősen reális képet kaptunk a válság közvetlen vagy közvetett hatásairól. A minta reprezentatív, az a gazdaság szinte minden ágát felöleli, a mikro vállalkozásoktól kezdve a nagy multinacionális vállalatokig.

Nőtt a bizonytalanság az üzleti helyzet megítélésében. Annak 2012. I. félévében várható alakulását a felkeresettek 19,3% nem tudta vagy nem merte meghatározni. Jónak a részt vevőknek még 13 százaléka sem prognosztizálta pozícióját.

A részt vevőknek több mint fele (57%) hajtott végre beruházást 2011-ben. 2012-ben azonban arányuk 52,5 százalékra mérséklődik és elsősorban korszerűsítő, innovatív beruházásokra korlátozódik. 2012-re vonatkozóan csökken azok száma, akik egyértelműen arról nyilatkoztak, hogy terveznek valamiféle beruházást, miközben több mint háromszor többen nem vállalkoztak arra, hogy nyilatkozzanak.

A cégvezetők mintegy 2,5 százaléka úgy gondolta, hogy a 2010. évi termelési szintjét növelni tudta 2011-ben, emellett 59,8%-uknak már nem romlott tovább a helyzete 2011-ben.

A termelés volumenének 2012. évi növekedésére a cégvetők 22,5%-a számít, és csak 17,6 százalékuk van meggyőződve ennek ellenkezőjéről.

Az amúgy is kedvezőtlen munkaerő-piaci mutatókkal rendelkező Hajdú-Bihar Megyében a válság csak még nehezebb helyzetet teremtett, a lehetőségek még inkább beszűkültek. Azonban a tényleges létszámmozgások eredményeként az egyenleg 2011. évben pozitív (325 fő), mely 2012-ben az előrejelzés szerint csökken ugyan, de pozitív marad (189 fő), vagyis többen álltak, illetve állhatnak munkába, mint ahányan elveszíthetik állásukat. A statisztikai állományi létszám 2010-ről 2011. 09. 01-re 778 fővel nőtt és az előrejelzések szerint 2012. év szeptemberéig tovább növekszik, az előrejelzések szerint 658 fővel lesz több, így várhatóan az állományi létszám 21448 fő lesz a megkérdezett munkáltatóknál

A mostani adatok szerint a munkaerőpiacon kiugró mértékű foglalkoztatás bővüléssel a jövő évben még mindig nem számolhatunk sem megyei sem régiós szinten, de vannak arra utaló jelek is, hogy a változás kedvezőbb irányba mozdulhat el. Negatív tendenciák még továbbra is érvényesülnek és érvényesülhetnek, és létszámleépítésekre is változatlanul lehet még számítani, bár a volumenének mértékét nem lehet előre látni. Ezek ellensúlyozásában nagy szerepük lehet a különböző támogatási formáknak, a megújult közfoglalkoztatásnak és minden olyan intézkedésnek, mely a munkanélküliség növekedésének megállítását, illetve csökkenését segíti.

Debrecen, 2011. december

Készítette:

*Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal
Munkaügyi Központja*

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

FŐBB MUNKAERŐ-PIACI INFORMÁCIÓK

2011-2010. év

megnevezés	Hajdú-Bihar megye		Észak-Alföld		Országos		Hajdú-Bihar megye		Észak-Alföld		Országos	
	átlag		átlag		átlag		változás (2011-2010)					
	2010. 1-9 hó	2011. 1-9 hó	2010. 1-9 hó	2011. 1-9 hó	2010. 1-9 hó	2011. 1-9 hó	főben	%-ban	főben	%-ban	főben	%-ban
Nyilvántartott álláskeresők száma	45 329	48 330	130 618	142 571	588 770	598 340	3 002	6,6	11 953	9,2	9 570	1,6
férfiak	24 016	25 161	69 979	74 789	310 194	307 292	1 144	4,8	4 810	6,9	-2 902	-0,9
nők	21 312	23 170	60 639	67 782	278 576	291 048	1 857	8,7	7 143	11,8	12 472	4,5
Fizikai foglalkozású	38 224	40 637	111 239	121 070	481 563	487 199	2 413	6,3	9 831	8,8	5 635	1,2
Szellemi foglalkozású	5 721	6 298	16 007	18 064	86 113	91 424	577	10,1	2 057	12,9	5 311	6,2
Szakképzetlen ¹	17 562	19 104	56 842	62 873	223 167	231 341	1 542	8,8	6 031	10,6	8 173	3,7
Szakképzetlen álláskeresők aránya ² (%)	38,7	39,5	43,5	44,1	37,9	38,7	0,8 % pont		0,6 % pont		0,8 % pont	
legfeljebb 8 általánost végzett	18 762	20 497	58 483	65 338	229 455	240 967	1 735	9,2	6 855	11,7	11 512	5,0
gimnáziumot végzett	4 336	4 813	12 569	14 413	53 114	56 304	478	11,0	1 844	14,7	3 190	6,0
Szakképzett	27 488	29 014	73 262	79 302	363 446	365 422	1 526	5,6	6 039	8,2	1 976	0,5
felsőfokú végzettségű	2 042	2 356	4 924	5 778	30 377	33 022	314	15,4	854	17,3	2 645	8,7
25 évesnél fiatalabb	8 850	9 360	26 845	28 992	103 466	104 712	510	5,8	2 147	8,0	1 246	1,2
50 évesnél idősebb	8 322	9 567	21 581	25 582	116 103	124 891	1 245	15,0	4 001	18,5	8 788	7,6
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma	5 037	5 082	15 114	15 467	52 207	53 159	45	0,9	353	2,3	952	1,8
felsőfokú végzettségű	380	395	967	992	4 012	3 981	15	3,9	25	2,6	-32	-0,8
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők aránya ² (%)	11,1	10,5	11,6	10,8	8,9	8,9	-0,6 % pont		-0,7 % pont		0,0 % pont	
Tartósan nyilvántartásban lévő álláskeresők száma ³	14 840	13 894	42 528	39 542	164 280	159 844	-946	-6,4	-2 986	-7,0	-4 436	-2,7
Tartósan nyilvántartásban lévő álláskeresők aránya ² (%)	32,7	28,7	32,6	27,7	27,9	26,7	-4,0 % pont		-4,8 % pont		-1,2 % pont	
Járadék típusú ellátásban részesülők ⁴	7 137	7 152	19 577	19 846	130 537	114 114	15	0,2	269	1,4	-16 423	-12,6
Szegély típusú ellátásban részesülők ⁵	4 640	4 351	11 297	12 346	59 927	58 770	-289	-6,2	1 049	9,3	-1 157	-1,9
Rendszeres szociális segélyben részesülők	532	331	1 021	544	2 058	1 309	-201	-37,7	-477	-46,7	-749	-36,4
Rendelkezésre állási támogatásban részesülők	14 972	9 899	46 376	34 869	164 418	124 493	-5 074	-33,9	-11 507	-24,8	-39 925	-24,3
Bérpótló juttatásban részesülők ⁶	0	6 782	0	18 383	0	37 789	6 782	-	18 383	-	37 789	-
HAVI ÖSSZEÍRT						HAVI ÖSSZEÍRT						
Nyilvántartásba belépők összesen	150 992	162 279	435 950	479 053	1 976 383	2 022 632	11 287	7,5	43 103	9,9	46 248	2,3
Első alkalommal belépő	13 445	15 832	39 251	48 078	189 558	209 417	2 387	17,8	8 827	22,5	19 859	10,5
A hónap folyamán betölthető álláshelyek száma (db)	32 005	62 650	96 659	188 794	507 605	782 246	30 645	95,8	92 135	95,3	274 641	54,1
Újjonnan bejelentett álláshelyek száma (db)	18 936	32 933	60 697	102 192	294 705	436 281	13 997	73,9	41 495	68,4	141 576	48,0
támogatott	11 177	27 152	42 844	86 004	159 370	300 620	15 975	142,9	43 160	100,7	141 250	88,6
nem támogatott	7 759	5 781	17 853	16 188	135 335	135 661	-1 978	-25,5	-1 665	-9,3	326	0,2

¹/ A szakképzettek közé soroljuk a legfeljebb 8 általánost és a gimnáziumot végzett álláskeresőket.

²/ A nyilvántartott álláskeresők összlétszámához viszonyítva.

³/ Egy évnél régebben megszakítás nélkül minden hónapban szerepelt a nyilvántartásban.

⁴/ Járadék típusú ellátás - tartalmazza a munkanélküli járadékot, az álláskeresési járadékot, a vállalkozói járadékot lévőket.

⁵/ Segély típusú ellátás - tartalmazza az álláskeresési segély 3 változatának bármelyikét kapó álláskeresőket, az álláskeresést ösztönző juttatáson, továbbá a még nyugdíj előtti munkanélküli segélyben lévőket.

⁶/ 2011. január 1-jétől a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű személyek részére nyújtott rendelkezésre állási támogatás helyébe új támogatási forma a bérpótló juttatás lépett.

2. számú melléklet

**A NYILVÁNTARTOTT ÁLLÁSKERESŐK
ÁTLAGLÉTSZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA**

<i>Terület</i>	2010. I-XI. havi átlag	2011. I-XI. havi átlag	Változás	
			<i>főben</i>	<i>%-ban</i>
Debreceni Kirendeltség és Szolgáltató Központ	17 414	17 959	545	3,0
Berettyóújfalui Kirendeltség	3 165	3 414	249	7,3
Püspökladányi Kirendeltség	4 114	4 383	269	6,1
Hajdúböszörményi Kirendeltség	2 507	2 696	189	7,0
Hajdúnánási Kirendeltség	2 091	2 162	71	3,3
Hajdúszoboszlói Kirendeltség	2 899	3 145	246	7,8
Balmazújvárosi Kirendeltség	2 153	2 352	199	8,5
Hajdúhadházi Kirendeltség	2 644	2 983	340	11,4
Polgári Kirendeltség	1 932	2 013	80	4,0
Biharkeresztesi Kirendeltség	893	1 177	284	24,1
Komádi Kirendeltség	1 027	1 373	347	25,2
Vámospércsi Kirendeltség	2 283	2 462	179	7,3
Létavértesi Kirendeltség	2 208	2 211	3	0,1
Hajdú-Bihar megye	45 329	48 330	3 002	6,2
Hajdú-Bihar megye	45 329	48 330	3 002	6,2
Jász-Nagykun-Szolnok megye	28 487	31 129	2 642	8,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	56 802	63 111	6 309	10,0
Észak-Alföld	130 618	142 571	11 953	8,4
Közép-Magyarország	87 928	92 118	4 190	4,5
Közép-Dunántúl	60 724	55 766	-4 958	-8,9
Nyugat-Dunántúl	43 849	38 029	-5 821	-15,3
Dél-Dunántúl	69 506	70 566	1 061	1,5
Észak-Magyarország	110 116	113 491	3 375	3,0
Észak-Alföld	130 618	142 571	11 953	8,4
Dél-Alföld	86 029	85 799	-230	-0,3
Régiók - kirendeltségek	588 770	598 340	9 570	1,6

Forrás: AFSZ adattárház

3. számú melléklet

**A MUNKÁLTATÓK ÁLTAL TERVEZETT LÉTSZÁMNÖVELESEL,
ILLETVE LÉTSZÁMCSÖKKENTÉSEL ÉRINTETT
FOGLALKOZÁSOK KÖRE
2012. ÉVRE**

Romló pozíciójú, túltelített foglalkozások szakmák	Keresett foglalkozások, szakmák
Szakképzetlen fizikai munkakörök	
<p>Egyszerű ipari foglalkozású; Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású; Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gépkezelő; Rakodómunkás; Intézményi takarító és kisegítő; ; Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású; Gyorséttermi eladó; Konyhai Ruházati gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó; Műanyagtermék-gyártó gép kezelője; Egyéb termék-összeszerelő; <u>Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr; Autóbuszvezető; Kubikos Parkolóőr;kisegítő; Földmunkagép és hasonló könnyű- és nehézgép kezelője; Háztartási takarító és kisegítő; Egyéb takarító és kisegítő; Pultfeltöltő, árufeltöltő; Kézi csomagoló;</u></p>	<p>Egyszerű ipari foglalkozású; Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású; Egyéb, máshova nem sorolható, helyhez kötött gép Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gépkezelő; Intézményi takarító és kisegítő; Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású; Textilipari gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó; Ruházati gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó; Műanyagtermék-gyártó gép kezelője; <u>kezelője; Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr; Autóbuszvezető; Földmunkagép és hasonló könnyű- és nehézgép kezelője; Háztartási takarító és kisegítő;; Gyorséttermi eladó; Konyhai kisegítő; Parkolóőr ; Kubikos ; Pultfeltöltő, árufeltöltő; Kézi csomagoló Élelmiszer-, italgyártó gép kezelője;</u></p>
Szakképzett fizikai munkakörök	
<p><i>Szarvasmarha-, ló-, sertés-, juhtartó és –tenyésztő; Lakatos; Bolti eladó; Bolti pénztáros, jegypénztáros; Baromfitartó és –tenyésztő; Húsfeldolgozó Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító; Szabó, varró; Festő és mázoló Halászati foglalkozású; Könyvkötő; Kőműves; Egyéb növénytermesztési foglalkozású; Szakács; Kozmetikus</i></p>	<p>Szabó, varró; Lakatos; pénztáros, jegypénztáros <i>Szarvasmarha-, ló-, sertés-, juhtartó és -tenyésztő Bőrdíszműves, bőröndös, bőrtermékkészítő, Fémcsiszoló, köszörűs, szerszámköszörűs; Hegesztő, lángvágó; Bolti eladó Bolti pénztáros; Baromfitartó és –tenyésztő; Húsfeldolgozó; Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító; Szakács Fodrász Dísznövény-, virág- és faiskolai kertész, csemetenevelő Egyéb növénytermesztési foglalkozású Bútorasztalos; Könyvkötő; Forgácsoló; Fém- és egyéb tartószerkezet-szerelő; Gépjármű- és motorkarbantartó, -javító; Kőműves; Kereskedő Vezeték- és csőhálózat-szerelő (víz, gáz, fűtés); Szellőző-, hűtő- és klimatizálóberendezés-szerelő ; Halászati foglalkozású ;</i></p>
Szellemi foglalkozások	
<p>Minőségbiztosítási technikus; Egyéb műszaki foglalkozású; <u>Kereskedelmi ügyintéző; Általános irodai adminisztrátor; Könyvelő (analitikus); Pénzügyi, statisztikai, biztosítási adminisztrátor;</u></p>	<p>Építészmérnök; Egyéb, máshova nem sorolható mérnök; <u>Minőségbiztosítási technikus; Műszaki rajzoló, szerkesztő</u> Kereskedelmi ügyintéző; Általános irodai adminisztrátor</p>

Változó pozíciójú szakmák, foglalkozások	
Szakképzetlen	Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gépkezelő ; Egyszerű ipari foglalkozású; Földmunkagép és hasonló könnyű- és nehézgép kezelője; Kézi csomagoló; Pultfeltöltő, árufeltöltő; Autóbuszvezető; Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr; Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású; Kubikos; Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású; Gyorséttermi eladó ; Műanyagtermék-gyártó gép kezelője; Ruházati gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó; Textilipari gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó; <u>Konyhai kiségitő ; Intézményi takarító és kiségitő; Háztartási takarító és kiségitő; Parkolóőr;</u>
Szakképzett fizikai	Bolti eladó ; <u>Kőműves; Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító; Húsfeldolgozó; Halászati foglalkozású; Egyéb növénytermesztési foglalkozású; Szakács; Könyvkötő; Szabó, varró; Baromfitartó és -tenyésztő ; Szarvasmarha-, ló-, sertés-, juhtartó és – tenyésztő; Bolti pénztáros, jegypénztáros ; Lakatos;</u>
Szellemi	<u>Általános irodai adminisztrátor</u> <u>Minőségbiztosítási technikus</u> <u>Kereskedelmi ügyintéző</u>

Jelölések:

Vastag betű:	100 fő és a feletti,
<i>Vastag, dőlt betű:</i>	<i>50-99 fő közötti,</i>
<i>Dőlt betű:</i>	<i>20-49 fő közötti,</i>
<u>Aláhúzott betű:</u>	<u>10-19 fő közötti</u>
Normál betű:	1-9 fő közötti létszámot jelent